

Hoorrecht: de respons van de hoorrechtcommissie van de pensioenkamer tijdens het hoorrecht

Van het hoorrecht in het kader van de Wtp is gebruik gemaakt door vier verenigingen van gepensioneerden. Deze verenigingen zijn FOG-ABP, KVEO, NBP en ANBO.

In dit document is de respons opgenomen die tijdens het hoorrecht gegeven is vanuit de hoorrechtcommissie van de Pensioenkamer en de extra informatie die beschikbaar is gesteld. De verenigingen hebben, ook vooraf, diverse punten naar voren gebracht en verzocht daarop te reageren. Om de respons in de gevoerde dialoog te kunnen plaatsen, is ook een korte duiding opgenomen van opmerkingen, oordelen en vragen die hebben geleid tot de reactie. Vanwege de transparantie is gekozen voor één document met alle informatie dat uitgebreid is tijdens het proces. Hierin is met het oog op de leesbaarheid en het feit dat snel na de gesprekken deze respons schriftelijk beschikbaar is gesteld, geen duiding opgenomen welke vereniging wat heeft opgebracht. Daar zat wel verschil in. FOG-ABP, KVEO, NBP hebben veelal gezamenlijk gereageerd, de ANBO separaat. Voor zover de verenigingen schriftelijk input hebben geleverd, zijn de betreffende documenten digitaal beschikbaar op de website van de Pensioenkamer.

Het proces

Op 27 en 28 maart zijn vier zittingen geweest waarin de hoorrechtcommissie steeds vertegenwoordigers van een van de verenigingen heeft ontvangen en met elkaar is gesproken over de punten die de verenigingen naar voren wensten te brengen. Overige bronnen van inbreng die voor dit document zijn gebruikt, zijn de kennisgeving beoordelingskader die drie verenigingen gezamenlijk hebben ingebracht, overige brieven die naar aanleiding van (aanmelding voor) het hoorrecht zijn ontvangen (zoals position paper KVEO) en de vragenlijst voor de technische sessie. De vier verenigingen hebben na de gesprekken van 27 en 28 maart aangegeven ook een respons op die input, naast hetgeen bij de hoorzittingen van mondeling is ingebracht, op prijs te stellen. Direct na de hoorzittingen 27 en 28 maart is door de hoorrechtcommissie een eerste versie van dit document opgeleverd waarvan is afgesproken dit, met het oog op transparantie en gezien het feit dat de verenigingen eerder ook deels gezamenlijk hebben gecommuniceerd, aan alle vier de verenigingen beschikbaar te stellen.

Op 4 april heeft een tweede ronde zittingen plaatsgevonden (op hun verzoek zijn FOG-ABP, KVEO, NBP gezamenlijk gesproken in een gecombineerd tijdslot) om in dialoog te kunnen verdiepen op door de verenigingen aangegeven punten. Voorafgaand daaraan hebben de verenigingen weer schriftelijk input geleverd. Ook die is betrokken in dit document. Eerdere respons en de daaraan ten grondslag liggende inbreng zijn ook niet verwijderd als daarmee een zorgpunt afdoende was geduïd.

De hoorrechtcommissie heeft aangegeven voor of op 10 april een oordeel te willen ontvangen. Na beraad hebben wij besloten de verenigingen tot en met uiterlijk 10 april de ruimte te geven voor een voorlopig oordeel en tot en met uiterlijk 17 april voor een definitief oordeel. Aan de verenigingen is aangegeven dat indien niet op uiterlijk 10 april het (voorlopige) oordeel of op uiterlijk 17 april het definitieve oordeel is ontvangen, wij als sociale partners in onze afwegingen de inbreng tot dan toe betrekken en er daarbij vanuit gaan dat het oordeel negatief is, dan wel dat de dialoog met de hoorcommissie de vereniging niet heeft kunnen overtuigen van de door de Pensioenkamer gemaakte keuzes waarbij deze opmerkingen mede zijn overwogen.

De Pensioenkamer besluit vervolgens over eventuele heroverwegingen naar aanleiding van de inbreng vanuit het hoorrecht en de vaststelling van het transitieplan. Dit document dient ook, naast

de schriftelijke inbreng van de verenigingen, als input voor de Pensioenkamer om hetgeen de verenigingen in het hoorrecht naar voren hebben gebracht te kunnen wegen en te beoordelen of dit leidt tot aanpassingen van de gemaakte keuzes en de verantwoording daarvan in het transitieplan.

In het transitieplan wordt in bijlage 10 de weging van de oordelen uit het hoorrecht opgenomen. Op basis van de respons van de verenigingen op het voorstel om een compacte weergave van de oordelen te verwoorden om op te nemen in bijlage 10 van het transitieplan, is ervoor gekozen de oordelen buiten het transitieplan integraal ter beschikking te stellen. In lijn met de formulering in de wet zullen sociale partners¹ aangeven wat zij hebben gedaan met het oordeel van de verenigingen en wel in bijlage 10 van het transitieplan.

Opzet document

De respons is geclusterd per onderwerp dat van belang is voor de beoordeling van het concept transitieplan, hiervoor zijn steeds ook geclusterd vragen en opmerkingen opgenomen. Dit omdat vragen vaak enige overlap vertonen, maar soms wel net een ander accent hebben, waardoor het ons goed lijkt wel de verschillende varianten te laten zien en ook de respons vaak meerdere aspecten raakt. Doordat de verschillende hoofdonderwerpen met elkaar samenhangen en soms een aspect als onderdeel van een ander onderdeel naar voren is gebracht, bevat ook dit document soms enige dubbeling om zo wel recht te kunnen doen aan ieders inbreng.

¹ De 3 VGn veronderstelden dat niet de sociale partners maar de werkgever moet aangeven wat met het oordeel gedaan is; in de wet is opgenomen in PW hoofdstuk 6b artikel 150b lid 2. "Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt onder werkgever mede verstaan de partijen die de wijziging van de pensioenregeling overeenkomen of zijn overeengekomen."

Hieronder geven wij aan hoe wij inbreng en respons hebben geclusterd naar onderwerpen.

De onderwerpen:

1. Proces en rol
 - a. Tijdpad, proces en informatie
 - b. Rol, plek in het proces en inzicht
2. Een koopkrachtig pensioen voor alle deelnemers
 - a. Koopkrachtig = aanpassingen conform CPI, ambitie ten minste 2%
 - b. Stabiliteit van de uitkering (beperkte uitkeringsvolatiliteit)
3. De transitie – invaren – spreidingstermijn standaardmethode
 - a. Invaren vs niet-invaren
 - b. Omrekenmethode en de spreidingstermijn
4. De transitie – vermogensverdeling en uitkomsten
 - a. Toelichting uitkomsten verandering in pensioenvooruitzicht
 - b. Evenwichtigheidsbeoordeling - uitkomsten verandering in pensioenvooruitzicht
 - c. Prioriteit inhaalindexatie en “correcties uit het verleden”
 - d. Compensatie afschaffing doorsneesystematiek
 - e. Solidariteitsreserve (initiële vulling, doelen en werking na transitie)
5. Overige onderwerpen
 - a. Pensioen- en premiedoelstellingen
 - b. Keuze contractvorm
 - c. Passen de risico's uit deze regeling wel bij ons
 - d. Communicatie
 - e. Datakwaliteit en Uniform pensioenoverzicht (UPO)
 - f. Verandert er meer in de regeling (overlijdensuitkering, uitkeringsduur)
 - g. Formuleringen in het transitieplan
6. Specifieke militaire punten
 - a. Niet-korten bepaling
 - b. Overdracht begroting gedekte deel
 - c. Compensatie afschaffing doorsneesystematiek in relatie tot het begrotingsgefinancierde pensioen

1. Proces en rol

a. *Tijdpad, proces en informatie*

U heeft schriftelijk en mondeling aangegeven dat:

- u van mening bent dat er onvoldoende tijd is voor de verenigingen van gepensioneerden om het plan te beoordelen;
- en de tijd die u krijgt niet in verhouding staat tot de tijd die wordt gebruikt voor de achterbanraadpleging bij de vakbonden.
- u grote waarde hecht aan het horen van verenigingen volgens goede procedures, u pas een oordeel kunt geven als vragen duidelijk en begrijpelijk beantwoord zijn; u wilt het tijdpad niet verstoren maar de tijdsdruk mag niet ten koste gaan van de kwaliteit.
- u betreurt dat niet eerder het gesprek met u is aangegaan zodat u in een eerder stadium voorstellen had kunnen doen.
- dat er geen inhoudelijk reactie is ontvangen op de vragen zoals opgenomen in de brief van de Koepel Gepensioneerden van 5 maart jl.
- als u geen extra informatie krijgt om de consequenties van de wijzigingen in de pensioenregeling aan uw achterban te kunnen uitleggen en geen extra tijd krijgt om het transitieplan bij uw achterban te kunnen toetsen, u blijft bij uw reactie zoals uiteengezet in uw brief d.d. 2 april 2024 en dat dan een negatief oordeel over het concept transitieplan betekent.

Respons

- Wij hebben de afgelopen periode een iteratief proces doorlopen met ABP, waarbij we te maken hadden met een specifieke (complexe) governance en verantwoordelijkheidsverdeling, die in de wet is vastgelegd en we volgen die zorgvuldig. In die tijd hebben we goed onderzoek gedaan naar mogelijke keuzes en de gevolgen daarvan, en vanaf begin 2023 is ABP met onze keuzes gaan rekenen zodat we ook die inzichten kregen. Dat betekent dat we veel met ABP hebben geschakeld om aan de hand van uitkomsten onze keuzes te verfijnen. Voor die uitkomsten is ook de financiële opzet van belang waarvoor ABP verantwoordelijk is en waarover het bestuur in de volgende fase besluiten moet nemen. Dit proces heeft uiteindelijk geleid tot een onderhandelaarsresultaat op 15 december 2023.
- In dat hele proces is een heel breed scala aan belangen en inzichten meegewogen die op allerlei wijzen tot ons zijn gekomen, hierbij is gekeken naar verschillende groepen en ook in verschillende scenario's. Het transitiemoment ligt nog best ver weg en de invaardeckingsgraad is nog onzeker. Er is daarom in dat proces ook met regelmaat gekeken naar de robuustheid van keuzes en bijvoorbeeld naar veel verschillende dekkingsgraden. Bij de totstandkoming van het concept transitieplan heeft de Pensioenkamer meegewogen de diverse brieven en stukken die wij van de verschillende verenigingen hierover hebben ontvangen sinds december 2022. Ook hebben we ook een drietal informele bijeenkomsten gehad met het Verantwoordingsorgaan van het ABP (VO) waarin sociale partners een inkijkje hebben gegeven richting de te maken keuzes en het VO daarbij haar aandachtspunten aan ons heeft meegegeven. Daarbij waren ook de vertegenwoordigers van KVEO, FOG-ABP en NBP aanwezig. Deze bijeenkomsten waren in mei 2023, voorafgaand aan het bereiken van het onderhandelaarsresultaat in december 2023 (dat ook onmiddellijk openbaar is gemaakt) en in januari 2024. Uw vertegenwoordiging in het VO heeft in die bijeenkomsten actief geparticipeerd en de hoofdlijnen van de inbreng die u tijdens de hoorzitting naar voren heeft gebracht, zijn nadrukkelijk besproken en meegewogen door sociale partners.
- Als afsluiting van dat iteratieve proces hebben we ook veel zorg besteed aan het goed uitleggen van welke keuzes en afwegingen we hebben gemaakt in het concept transitieplan. Het hoofdlijnenresultaat hebben we meteen gepubliceerd en ook het concept transitieplan hebben

we aan u aangeboden direct nadat het door ons kon worden vastgesteld. Het concept transitieplan hebben we nu eerst aan u aangeboden als vertegenwoordigers van gepensioneerden. We wegen eerst uw oordeel voordat we een versie van het transitieplan vaststellen die naar onze achterban gaat.

- De wettelijke rol die aan verenigingen van gepensioneerden is toegekend, achten wij van belang. Juist voor de afsluiting van de arbeidsvoorwaardelijke fase wordt u gehoord om te verzekeren dat sociale partners het oordeel van gepensioneerden expliciet wegen, mocht dat door een ondervertegenwoordiging van gepensioneerden ten opzichte van actieven nog niet het geval zijn. Wij hebben ervoor gekozen de expliciete dialoog in het hoorrecht te baseren op een samenhangend plan, juist om dat integrale gesprek te kunnen voeren hebben wij dat als het meest zinvolle moment ingeschat. Uw eerdere inbreng hebben wij zoals hiervoor aangegeven, net als die van andere partijen zeker in ons proces betrokken. We hadden u dat nadrukkelijker kunnen laten weten.
- De wijze waarop invulling wordt gegeven aan het hoorrecht is aan sociale partners. De door ons gekozen invulling is een vrij compact proces in de tijd, maar we denken dat wij voldoende gelegenheid bieden om u voor te bereiden op het geven van uw oordeel over het concept transitieplan. Mede gegeven de technische toelichting door ABP en de focus en deskundigheid bij (de vertegenwoordigers van) de verenigingen van gepensioneerden.
- Tijdens de hoorzittingen bent u in de gelegenheid gesteld uw oordeel over het concept transitieplan naar voren te brengen. Daarnaast heeft u schriftelijk input geleverd, deels is dat gebeurd net voorafgaand aan het vaststellen van het concept transitieplan en deels lopende het proces van het hoorrecht. We vinden het van belang dat we goed begrijpen wat u inbrengt, waar mogelijk is tijdens de gesprekken en deels is nadien (middels dit document) nadere toelichting of informatie verstrekt. Het tweede gesprek bood gelegenheid voor verdieping op de punten waarop u nog vragen had en heeft u uw beoordeling en conclusies kunnen uiten.
- De vragen zoals u die heeft gesteld in de brief van 5 maart jl. worden geadresseerd in dit document en deels ook in het concept transitieplan zoals op 7 maart vastgesteld en u op 8 maart toegezonden.
- Wij zullen na de hoorzittingen uw oordeel zorgvuldig beschouwen. Als commissie doen wij uiteraard ook verslag van deze zittingen aan de volledige Pensioenkamer. Als Pensioenkamer zullen wij uw inbreng met zorg wegen en besluiten of wij naar aanleiding van uw inbreng onze keuzes en het transitieplan wijzigen of niet. Wij zullen in het transitieplan aangeven wat wij met uw oordeel hebben gedaan. Tijdens de zittingen is besproken dat wij uw input met betrekking tot het transitieplan, onze keuzes en onze verantwoording daarvan, en de respons van de Pensioenkamer daarop gecomprimeerd opnemen in de nu nog lege bijlage 10. Uit het oogpunt van transparantie zullen wij er ook zorg voor dragen dat hetgeen inhoudelijk gewisseld is (bijvoorbeeld middels uw brieven en dit document) beschikbaar is.

b. Rol, plek in het proces en inzicht

U heeft schriftelijk en mondeling aangegeven dat u van mening bent dat:

- u ook een rol bij/ vooraf informatie wenst over het Implementatieplan, het communicatieplan en het reglement. U kunt het transitieplan niet voldoende goed beoordelen zonder het pensioenreglement.
- u het lastig vindt dat u nu aan de beurt bent, voordat ABP het besluitvormingstraject heeft afgerond. Als ABP straks pas beslist over de financiële opzet en iets anders doet dan waar nu mee gerekend is, komt er dan een nieuw TP en gaat het hoorrecht dan opnieuw beginnen? De uitkomsten veranderen dan immers.
- u behoudt zich het recht voor om naar eigen inzicht te bepalen of er, al dan niet na overleg door sociale partners met de achterban, of na vaststelling van het transitieplan, sprake is van

belangrijke wijzigingen op basis waarvan u het noodzakelijk vindt om het hoorrecht opnieuw in te roepen.

- u vraagt zich af hoe solide de uitkomsten zijn gegeven dat bijvoorbeeld een tweede risicopreferentie-onderzoek (RPO) is gehouden, ABP nog de financiële opzet op basis van die uitkomsten zou kunnen veranderen en ook het realiseren van de koopkrachtambitie afhankelijk is van die financiële opzet (inclusief de blootstelling aan zakelijke waarden voor pensioengerechtigden).
- u vraagt zich ook af of in die financiële opzet en de beleggingen wel voldoende rekening wordt gehouden met de risicopreferenties van de deelnemers en gepensioneerden. U heeft ook vragen gesteld over de passendheid van de beleggingsmix en mogelijke aanpassingen daarin.
- u veel meer berekeningen wilt zien, ook wat wij niet in het plan hebben gezet, maar wel hebben gezien en dat u vindt dat er nog meer (lange termijn) resultaten nodig zijn om een goed oordeel te kunnen vormen.

Respons

- In het voorgeschreven proces en de verantwoordelijkheidsverdeling liggen de financiële opzet (inclusief de vertaling van het RPO), het implementatieplan, het overbruggingsplan en het communicatieplan bij ABP. Het vertalen in het reglement van de afspraken uit het hoofdlijnenresultaat en zoals vastgelegd in het concept transitieplan, zullen ABP en de Pensioenkamer de komende periode gezamenlijk oppakken.
- Belangrijke aannames uit de “Financiële opzet” zoals gebruikt voor de berekeningen zijn in bijlage 3 van het concept transitieplan opgenomen. De financiële opzet is de verantwoordelijkheid van het ABP-bestuur. In de berekeningen die het pensioenfonds (voor sociale partners) maakt, zijn de uitkomsten van het RPO, en wel via de bijbehorende beleggingsmix en de staffels voor beschermings- en overrendement, meegenomen. Als sociale partners hebben wij meegegeven dat we een reëel pensioen willen (met een reëel pensioen wordt bedoeld een pensioen dat in reële termen (minimaal) gelijk blijft). Het pensioenfondsbestuur gaat over de beleggingen en het vertalen van de risicohouding. Het ABP-bestuur is aan zet als het gaat om het borgen dat ambities gehaald kunnen worden en het bij de uitkomsten van het RPO passend invullen van hetgeen onder haar verantwoordelijkheid valt.
- In de financiële opzet zoals die gebruikt is voor de berekeningen in het concept transitieplan wordt in het mediane scenario op lange termijn de inflatie bijgehouden. Inderdaad moet ABP nog definitief besluiten over die opzet en dat voorbehoud maakt het ABP met het oog op haar formele verantwoordelijkheid, ook in relatie tot bijvoorbeeld het verantwoordingsorgaan en de DNB. ABP zal haar eigen processen met zorg moeten doorlopen en dat wenst zij ook. Dat alles neemt niet weg dat wij natuurlijk ook aan ABP hebben gevraagd hoe stabiel de uitkomsten zijn waarop wij onze keuzes baseren en zoals die in het concept transitieplan zijn opgenomen. Uit dat gesprek hebben wij voldoende vertrouwen om deze resultaten zo aan u te presenteren. Onze ambitie wordt door ABP onderschreven. Ook het ABP zet in op een solide, stabiele en koopkrachtige uitkering en daar past deze financiële opzet bij. Het tweede verdiepende RPO is afgerond en wordt door het ABP verwerkt. Dat betekent dat ook onderzocht wordt of de uitkomsten leiden tot aanpassingen in de financiële opzet. Ook dat is een proces dat zorg en aandacht vraagt binnen de geledingen van het pensioenfonds. Of en hoe de uitkomsten van de tweede RPO gevolgen heeft voor de beleggingsmix is aan het ABP. Een eerste doorkijk levert op dat het effect op de uitkomsten zoals gebruikt voor onze afwegingen en gepresenteerd in het concept transitieplan minimaal is.
- De wetgever heeft de verantwoordelijkheidsverdeling tussen sociale partners en pensioenfonds vastgelegd en sociale partners oproepen deze in een goed iteratief proces verder vorm te geven. Het pensioenfonds zal de eigen verantwoordelijkheden nog in de eigen processen moeten

invullen, het VO speelt hier via reguliere processen een rol in en heeft onder andere een versterkt adviesrecht ten aanzien van invaren en vermogensverdeling. In zowel het bestuur van ABP als in het Verantwoordingsorgaan zijn diverse groepen vertegenwoordigd, dat brede perspectief kan in het verdere proces ingebracht worden waar het besluiten van ABP en de rol van het VO betreft.

- Mochten in de rest van het proces voor gepensioneerden relevante wijzigingen ten aanzien van onze keuzes en de vastlegging daarvan in het transitieplan naar voren komen, dan zal (in lijn met de toezegging van de minister van SZW in de Kamer), het hoorrecht opnieuw door ons worden ingevuld. Als er wijzigingen zijn die raken aan uw belang en hetgeen waar het hoorrecht op toeziet, zal de toegezegde procedure worden gevolgd.
- Het hoorrecht voor de verenigingen heeft betrekking op de keuzes die door sociale partners zijn gemaakt en hoe die zijn verantwoord. Dit voorziet niet in het overdoen van het proces dat sociale partners hebben doorlopen en het beoordelen van alle varianten die zijn beschouwd en/of doorgerekend. Het betreft het horen van verenigingen van gepensioneerden en slapers en het wegen van die inbreng, maar er is niet zoiets als een instemmingsrecht van uw verenigingen. Wel wordt uw inbreng zorgvuldig beoordeeld en gewogen en gemotiveerd aangegeven of en hoe dat aanleiding heeft gegeven tot aanpassingen van het concept transitieplan. Bovendien is het belangrijk dat het transitieplan juist op die wel gemaakte keuzes focust. De toegankelijkheid wordt minder en de beoordeling nog lastiger als (meer) niet gekozen varianten ook worden opgenomen.
- Uw verzoek betreft berekeningen die buiten de scope van sociale partners en daarmee deze arbeidsvoorwaardelijke fase vallen. Wij begrijpen dat u dergelijke inzichten van waarde acht voor uw achterban, maar wij achten het niet onze plek, noch het moment om deze op te leveren. Zie hiervoor ook 2.a.iii.
- Daar waar wij kennis hebben van of kunnen beschikken over berekeningsresultaten die zien op de gemaakte keuzes en daarmee samenhangende uitkomsten die niet in het transitieplan zijn opgenomen, maar waaraan u wel blijkt te hechten, hebben wij die in onze respons proberen te betrekken.

2. Een koopkrachtig pensioen voor alle deelnemers

a. Koopkrachtig = aanpassingen conform CPI, ambitie ten minste 2%

U heeft schriftelijk en mondeling vragen gesteld over koopkrachtig pensioen:

- Een koopkrachtig pensioen is voor u het uitgangspunt, voor alle generaties; geldt dat ook voor de sociale partners?
- U vindt het aanpassen van de pensioenen enkel en alleen op basis van het overrendement onvoldoende, en geeft aan dat daarmee koopkracht een sluitstuk wordt in plaats van een uitgangspunt. Gepensioneerden moeten dan als groep zelf bereid zijn risico te nemen. U vraagt zich af of dat wel past bij de risicohouding, u noemt daarbij ook een veronderstelde blootstelling aan zakelijke waarden van 45%.
- U vindt het essentieel voor gepensioneerden dat er een duidelijk verband is tussen de inflatie (CPI) en de jaarlijkse aanpassing van de pensioenuitkeringen. Dat kan bijvoorbeeld door aftoppen van bijschrijvingen of inzetten van reserves. U vraagt waarom dat niet is afgesproken
- U ziet alleen verschillen tussen de oude en de nieuwe regeling, u vraagt te laten zien wat er echt uitkomt en of dat wel koopkrachtig is.
- U vraagt een berekening toe te voegen wat het pensioen de komende jaren (10-20) naar verwachting doet in vergelijking met de CPI. U vraagt om berekeningen hoe de uitkeringen van gepensioneerden zich in de nieuwe regeling in een mediaan, slechtweeer en goedweeer scenario

jaarlijks ontwikkelen in een periode van 20 jaar na de transitiedatum, uitgedrukt in euro's zoals op het UPO en/of in vergelijking met de (verwachte) CPI.

- U vraagt of is uitgerekend of een koopkrachtig pensioen bereikt wordt. Dus of iedereen een uitkering krijgt die ten minste meestijgt met de CPI, u vindt dat dat in elk geval gemiddeld zo moet zijn.
- U stelt dat als er geen sprake is van een gemiddeld te verwachten reëel (koopkrachtig) pensioen na pensioendatum voor alle deelnemers en gepensioneerden, en dat koopkracht daarmee een sluitstuk blijft in plaats van een uitgangspunt in het transitieplan en er een onevenredig nadeel ontstaat voor gepensioneerden.

Respons

- In het concepttransitieplan is de koopkrachtambitie ook expliciet opgenomen, zie pagina 13 van het concept transitieplan (oa: "We hebben als doel dat ingegane pensioenen gemiddeld, gemeten over een langere termijn, mee kunnen groeien met de verwachte inflatie."). Wij onderschrijven het bieden van een eerder perspectief op een koopkrachtiger pensioen dat de nieuwe wet beoogt. Deze ambitie delen wij met ABP en dat hebben wij in het beschreven iteratieve proces nadrukkelijk naar elkaar uitgesproken. In het implementatie- en communicatieplan (verantwoordelijkheid ABP) zal hiervoor zeker aandacht zijn.
- Het door de Pensioenkamer gedefinieerde pensioendoel is een koopkrachtig pensioen, conform de opzet van de solidaire premiereregeling, de SPR, uit de Wtp. Daar is ook de premie op afgestemd. Uit berekeningen blijkt dat de kans op het bereiken van een reëel pensioen, dat dus lange termijn de prijsinflatie bijhoudt, in de huidige regeling in 2023 gedaald is naar circa 61%; in de nieuwe regeling richten we ons op een kans van circa 65% op een reëel pensioen van ten minste 80% middelloon. Wij verwachten dat door de keuzes die ABP in de financiële opzet maakt, zoals een passende combinatie van beschermingsrendement en overrendement, een goed evenwicht tussen het niveau van de pensioenuitkering, de jaarlijkse aanpassing van de uitkering én de stabiliteit van de uitkering wordt bereikt, die ook past bij de uitgevraagde risicopreferenties. Ons inziens is er dan ook geen sprake van koopkracht als een sluitstuk omdat deze uit het overrendement gefinancierd wordt; de financiële opzet is hier immers op ingericht. In het huidige stelsel wordt de indexatie overigens de facto ook gefinancierd vanuit het overrendement.
- Het is goed om te realiseren dat de verandering in de uitkering volgt uit een combinatie van beschermingsrendement en overrendement samen met inzet van de solidariteitsreserve waar nodig. Hierbij worden staffels gebruikt zodat de wegingsfactoren van die rendementen leeftijdsafhankelijk zijn en voor ouderen de risico's lager zijn, terwijl er wel opwaarts potentieel is. In de uitgangspunten bij de berekeningen ziet u dat de staffel beschermingsrendement 80% geeft bij gepensioneerden en die van het overrendement (het fondsrendement na aftrek van het benodigde beschermingsrendement) 45% is.
- Koopkracht is een belangrijke ambitie in de nieuwe regeling, zowel in de opbouwfase als in de uitkeringsfase. Door de overgang naar de WTP neemt de kans op het bijhouden van inflatie toe. Vergeleken met de huidige regeling, waarin indexatie onderhevig is aan voorwaarden waaronder stevige buffers, zal in de nieuwe regeling gemiddeld meer worden verhoogd. Dit wordt onderbouwd door berekeningen die in het kader van de transitie zijn gedaan met de gegeven gekozen uitgangspunten van de financiële opzet en DNB scenarioset. In het systeem wordt gerekend met een op langere termijn bij te houden gemiddelde inflatie van 2%.
 - Onder de WTP is bij een startdekkingsgraad van 110% de mediane verwachting voor een 68-jarige gepensioneerde circa 50% dat de inflatie volledig kan worden bijgehouden. Bij de stelselovergang is steeds gekeken naar het verschil tussen de WTP ten opzichte van het FTK. Onder het FTK is gebleken dat bij de lagere dekkingsgraden de kans op indexatie

laag is. Bij een startdekkingsgraad van 110% is de mediane verwachting voor een 68-jarige gepensioneerde ca 37% dat de inflatie volledig kan worden bijgehouden (dus lager dan de 50% onder Wtp). Dat betekent dus een verbetering voor de gepensioneerden. De verhoging kan uiteraard van jaar tot jaar verschillen en is onder andere afhankelijk van het behaalde rendement in enig jaar.

- Er is ook een grotere kans op verlagingen, maar door inzet van de solidariteitsreserve en overige aspecten van de financiële opzet, wordt die kans beperkt. Zie hiervoor ook het onderwerp “stabiliteit”.
- Ook voor nog niet pensioengerechtigden is hier meer informatie over opgehaald. We hebben gegevens over het verschil in de kans op het bijhouden van de prijsinflatie tot pensioeningangsdatum tussen Wtp en FTK, voor verschillende leeftijden. Dan blijkt dat de kans op het bijhouden van de inflatie voor vrijwel elke leeftijd en situatie op transitiedatum (een actieve die heeft opgebouwd conform gemiddelde in bestand, voltijd of nog helemaal niet of een slaper) onder Wtp groter is.

In deze tabel staat de delta bijhouden prijsinflatie. Dat is het verschil (in %-punt) tussen de kans op het bijhouden prijsinflatie tussen WTP en FTK. Omwille van een zuivere contractvergelijking confronteren we in deze maatstaf de feitelijke uitkering zowel voor de WTP als het FTK met de volledig geïndexeerde uitkering onder het FTK. Uit de tabel kun je afleiden dat bijna alle maatmensen er in kans op bijhouden prijsinflatie op vooruit gaan t.o.v. het FTK.

Delta bijhouden prijsinflatie				
	bestand	voltijds	geen opbouw	gewezen deelnemers
20	9%	9%	9%	0
25	7%	6%	6%	0
30	6%	6%	4%	7%
35	3%	4%	2%	5%
40	1%	1%	-3%	2%
45	1%	2%	0%	-1%
50	1%	2%	-1%	3%
55	4%	5%	2%	7%
60	7%	7%	6%	8%
65	10%	10%	10%	13%

- U stelt ook vragen over de wijze waarop jaarlijks de pensioenen precies worden aangepast, onder andere over aansluiting bij Consumenten Prijsindex (CPI). Het nieuwe systeem werkt met beschermingsrendement en overrendement en ook de inzet van de solidariteitsreserve is van invloed. De invulling van deze aspecten is onderdeel van de financiële opzet onder de verantwoordelijkheid van ABP. In algemene zin kunnen wij aangeven dat de CPI in de het nieuwe systeem inderdaad geen directe rol meer heeft in de jaarlijkse aanpassing van de pensioenuitkeringen, waar in de huidige regeling onder strikte voorwaarden, zoals voldoende buffers, de aanpassing maximaal de CPI is. Jaarlijks proberen aan te sluiten bij de CPI past niet bij de opzet van de nieuwe pensioenregelingen. In de SPR gaan pensioenen meer meebewegen met de markt én worden deze gemiddeld meer verhoogd. In deze systematiek is stabiliteit van de uitkeringen overigens ook een belangrijke afweging, schommelingen worden gedempt door de SR en keuzes binnen de financiële opzet.
- In lijn met onze opdracht richten wij ons in het transitieplan voornamelijk op de verschillen tussen de nieuwe en de huidige regeling voor degenen die bij transitie reeds (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigd zijn bij ABP. We kijken bij de verandering in pensioenvooruitzicht vooruit zoals dat ook op het UPO gebeurt. De keuzes die binnen de verantwoordelijkheid van sociale partners vallen en die in het transitieplan onderbouwd worden, reiken ook niet tot de invulling van de jaarlijkse aanpassingen. Dat is onderdeel van de financiële

opzet onder verantwoordelijkheid van ABP. Voor op transitiedatum reeds gepensioneerden laten we het verschil in pensioenvooruitzicht 10 jaar na transitiedatum zien, dat staat ook op het UPO voor gepensioneerden. Wij begrijpen dat u naast de verschillen tussen beide regelingen, zoals de Wtp voorschrijft die te beschouwen, ook geïnteresseerd bent in de na transitie verwachte uitkomsten zelf. In het transitieplan (pagina 25) laten we naast de verwachte uitkomsten voor nieuwe deelnemers, ook zien wat de uitkomsten zijn voor verschillende maatmensen die op transitiedatum 50 jaar zijn, zowel voor de nieuwe regeling als voor de huidige en niet alleen het verschil tussen beide. En op pagina 15 is het verwachte pensioenvooruitzicht voor alle maatmensen in de nieuwe regeling weergegeven. Deze uitkomsten betreffen de verwachte eerste pensioenuitkering op pensioeningangsdatum.

- Uw vraag om de lange termijn ontwikkelingen in verschillende scenario's van de uitkeringen, betreft berekeningen die buiten de scope van sociale partners en daarmee deze arbeidsvoorwaardelijke fase vallen. Wij begrijpen dat u dergelijke inzichten van waarde acht voor uw achterban, maar wij achten het niet onze plek, noch het moment om deze op te leveren. De ontwikkeling van de ingegane uitkeringen in de nieuwe regeling wordt afhankelijk van beschermingsrendement en overrendement en het beroep dat op de solidariteitsreserve wordt gedaan. Het pensioenfonds stelt de staffels voor beschermingsrendement en overrendement vast, net als de vul- en uitdeelregels van de solidariteitsreserve gegeven de doelen die de sociale partners vaststellen. Dat betekent dat de keuzes die sociale partners maken en verantwoorden in het transitieplan, met uitzondering dan de doelen van de SR, geen invloed hebben op deze gevraagde lange termijn ontwikkeling van de ingegane uitkeringen en dus ook geen plaats hebben in deze fase.
- Op uw vraag of in de berekeningen wel gekeken is of een koopkrachtig pensioen wordt bereikt, kunnen we aangeven dat is uitgegaan van de verandering in reëel pensioenvooruitzicht. Het pensioenvooruitzicht is de eerste verwachte reële pensioenuitkering die een deelnemer ontvangt op leeftijd 68 jaar ten opzichte van de gemiddelde pensioengrondslag. Reëel betekent dat er rekening wordt gehouden met inflatie (het verwachte pensioen wordt vergeleken met de geïndexeerde grondslag). Voor gepensioneerden betekent reëel het bijhouden van de inflatie middels aanpassingen van de pensioenuitkering. In hoeverre dat lukt, zal afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de inflatie en de ontwikkeling op de financiële markten. Onder de WTP wordt aangepast op basis van een combinatie van beschermingsrendement en overrendement en is er geen expliciete CPI-relatie, waar CPI onder FTK de maximale indexatie is. Onder het FTK wordt de inflatie niet volledig bijgehouden en dat zal - mede als gevolg van de systematiek, van jaar op jaar ook niet zo zijn onder de WTP. Naar verwachting is de inflatiecorrectie wel beter onder de WTP dan onder FTK, in de verwachting wordt gemiddeld over de lange termijn inflatie bijgehouden (zie de hiervoor genoemde kans van 50% in de nieuwe regeling in een mediaan scenario bij startdekkingsgraad 110% tegenover 37% onder FTK). De reële pensioenuitkering stijgt in alle drie de beschouwde scenario's onder de WTP meer dan onder FTK (concept transitieplan figuur 7 pagina 26, pensioenvooruitzicht op t+10), waarin de CPI de maximale indexatie is.
- Wij concluderen dat sprake is van een eerder perspectief op een koopkrachtiger pensioen en dat uit de gemaakte berekeningen bij de beoogde invaardekkingsgraad blijkt dat in het mediane scenario gemiddeld de inflatie wordt bijgehouden.

b. Stabiliteit van de uitkering (beperkte uitkeringsvolatiliteit)

U heeft het volgende naar voren gebracht:

- Uit (risicopreferentie-)onderzoek zal moeten blijken hoeveel verlaging van een pensioenuitkering in enig jaar door gepensioneerden als maximaal aanvaardbaar wordt beoordeeld. Past de

volatiliteit van de uitkeringen in deze opzet wel bij de risicopreferenties van al die gepensioneerden? U vraagt de Pensioenkamer om kwantitatief toe te lichten hoe en in welke mate de jaarlijkse uitkeringsvolatiliteit aansluit op de uitkomsten van de risicopreferentie-onderzoeken

- U geeft aan te denken dat grote verlagingen niet passen binnen risicovoorkeuren van gepensioneerden, zeker voor de mensen met een klein pensioen (waardoor zij net niet in armoede leven). Een gemiddelde daling van 9% als de pensioenen wel dalen, zegt volgens u niet genoeg. De kans op een daling van meer dan 5% of 10% moet voldoende klein zijn. Het is van belang dat met een grote mate van zekerheid (95%) is dat de pensioenen niet meer dan een uit het RPO blijkend percentage, wij veronderstellen nu 10%, dalen. U denkt dat het goed is om inzicht te geven in het risico dat de pensioenen in een jaar meer dan 5% of 10% dalen.
- U vraagt om toe te voegen wat de kans op een daling in het eerste en tweede jaar na transitie is en met bijbehorende gemiddelde en maximale daling, in een aantal varianten
- U vraagt in het transitieplan de opdracht op te nemen om als fonds zo veel als mogelijk te sturen op een zo stabiel mogelijk ingegaan koopkrachtig pensioen dat naar verwachting gemiddeld de CPI kan volgen.
- In de tweede termijn heeft u aangegeven enigszins gerustgesteld te zijn over de kans op daling van de nominale pensioenuitkering

Respons

- In de berekeningen zit de afdrank van het eerste, beperkte, RPO. Het bestuur van het ABP heeft mede naar aanleiding van het eerste RPO besloten een uitgebreider RPO te houden, juist om te borgen dat de financiële opzet zo wordt vormgegeven dat deze past bij de risicopreferentie van de deelnemers en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het bestuur ABP vertaalt het RPO naar de risicohouding en staffels voor beschermingsrendement en overrendement. Dat geldt ook voor het nieuwe uitgebreide RPO (500.000 mensen gevraagd, 30.000 reacties gekregen). Dat is onderdeel van de financiële opzet waarvoor ABP verantwoordelijk is. Wij denken dat de huidige uitkomsten representatief zijn en ook passen bij de risicovoorkeuren van de deelnemers. Er is ook al naar de uitkomsten van het tweede RPO gekeken. Eerst reactie van ABP hierop was dat hieruit een beperkte aanpassing van mix voor beschermingsrendement en overrendement kan volgen zonder wezenlijke veranderingen in de uitkomsten van de berekeningen die aan sociale partners zijn meegegeven voor de totstandkoming van het concept transitieplan.
- In de nieuwe pensioenregeling is de gemiddelde aanpassing hoger dan in de huidige regeling, maar is er ook een grotere kans op verlagingen. Dit zit ook besloten in de grondgedachtes achter de Wtp. Door inzet van de solidariteitsreserve en door keuzes (waarover ABP in de volgende fase zal besluiten) in de financiële opzet, wordt die kans op verlaging beperkt. We vinden dit belangrijk en hebben dat ook als maatstaf voor de evenwichtigheid van de transitie opgenomen. Bij de richtdekkingsgraad van 110% is in de eerste 5 jaar na transitie de kans op verlaging 3%. Het initieel vullen van de SR speelt daarin een belangrijke rol. We hebben gezien dat zonder SR die kans op verlaging aanzienlijk hoger is (circa 10%).
- Die kans van 3% op een verlaging (een negatieve aanpassing) vertaalt zich naar een kans van 97% dat de pensioenen in die eerste 5 jaar niet dalen (een neutrale of positieve aanpassing). Dat betekent ook dat in de eerste 5 jaar na transitie de genoemde zekerheid van 95% op een verlaging van meer dan 5% of 10% ruimschoots wordt behaald. De kans dat een korting hoger is dan 10% is niet apart uit de berekeningen gefilterd, maar we schatten die in op ongeveer 1%.
- Over een langere periode gemeten is er een grotere kans dat verlaging een keer voorkomt, dat is inherent aan het systeem. Als sociale partners kunnen wij, binnen de SPR, ook geen keuzes maken die die kans verlagen, behalve kiezen voor een SR met doelen gericht op het beperken van die schommelingen. De keuzes die binnen de verantwoordelijkheid van sociale partners vallen en

die in het transitieplan onderbouwd worden, reiken niet tot de jaarlijkse aanpassingen op de lange termijn. Dat is onderdeel van de financiële opzet onder verantwoordelijkheid van ABP. Uit het iteratieve proces dat wij met ABP hebben doorlopen, is duidelijk dat ook in de periode na de eerste 5 jaar door de inzet van de solidariteitsreserve en de keuzes in de financiële opzet wordt gestuurd op een beperkte kans op verlagingen. Het pensioenfonds zal de financiële opzet op basis van het RPO zo inrichten dat de kans op verlagingen, zeker de kans op grotere verlagingen, beperkt is. Het ABP moet nog besluiten over de vul- en uitdeelregels van de SR en de verdere financiële opzet, maar stabiliteit van de uitkeringen is daarbij een belangrijke gedeelde doelstelling. De kans op verlagingen blijkt ook over een langere periode bekeken vrij stabiel bij de financiële opzet zoals gehanteerd voor de berekeningen in het concept-transitieplan.

- Een heel stabiele uitkering met een nog lagere kans op verlagingen, betekent ook weinig ruimte voor verhogingen. Een garantie op een vaste jaarlijkse indexatie is erg duur en zou sterk ten koste gaan van het uitkeringsniveau bij ingang van het ouderdomspensioen; naast stabiliteit en voldoende kans op jaarlijkse verhogingen is ook het absolute niveau van belang. Voor actieven, voor wie de eerste pensioenuitkering nog moet worden vastgesteld, ligt dat wat anders dan voor reeds gepensioneerden. Dit evenwicht past ook bij de gemeten preferenties.
- Zoals aangegeven valt ook de kwantitatieve beoordeling en vertaling van het RPO onder de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds. ABP zal haar eigen processen met het oog op haar formele verantwoordelijkheid, ook in relatie tot bijvoorbeeld het verantwoordingsorgaan en de DNB met zorg doorlopen.
- De additioneel gevraagde informatie hebben wij niet beschikbaar, de kans op een daling in de eerste 5 jaar zoals wij die hebben beschouwd achten wij voldoende klein.
- Dat het onze ambitie is om een zo stabiel mogelijke uitkering en een koopkrachtig, ook ingegaan, pensioen te bereiken is opgenomen in het transitieplan. Ook delen wij de ambitie met het ABP om dit, door inzet van de beschikbare instrumenten en binnen de kaders van het nieuwe stelsel, te bereiken.

3. De transitie – invaren – spreidingstermijn standaardmethode

a. Invaren vs niet-invaren

Opmerkingen:

- Om een juiste beoordeling inzake het (voorgenomen) besluit tot invaren mogelijk te maken, vraagt u om in het transitieplan de vergelijking tussen ‘wel-invaren’ en ‘niet-invaren’ toe te voegen. De situatie ‘wel-invaren’ betreft dan ‘een nieuw contract waarbij alle Deelnemers invaren’. In de situatie van ‘niet-invaren’ blijven de opgebouwde rechten van alle Deelnemers achter in het oude FTK zonder daarbinnen nog actieve deelnemers en stappen alle actieve deelnemers zonder waardeoverdracht over op een contract in het nieuwe stelsel voor hun toekomstige pensioenopbouw.

Respons

- Evenals u zijn wij van mening dat een besluit tot invaren gedegen beoordeeld moet worden. De Pensioenwet schrijft voor dat ingevaren wordt tenzij dit onevenredig ongunstig zou zijn voor deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden of de werkgever. Conform de Wtp wordt dus eerst beschouwd of invaren tot een evenwichtige transitie leidt. Daarbij worden ook de positieve effecten meegenomen die de toepassing van het transitie FTK heeft meegebracht. Pas als dat geheel niet evenwichtig kan (als er sprake is van onevenredig nadeel), komt niet-invaren in beeld. Deze vergelijking kan gemaakt worden door te kijken naar pensioenresultaten in het huidige stelsel en pensioenresultaten in het nieuwe stelsel (inclusief invaren). Op basis hiervan zijn sociale partners van oordeel dat met invaren, en de overige

keuzes, een evenwichtige transitie wordt bereikt waarbij geen sprake is van onevenredig nadeel voor een groep.

- Een vergelijking met de situatie van niet-invaren is ons inziens dan ook niet aan de orde en hebben wij derhalve ook niet uitgevoerd. Een uitzondering hierop is het begrotingsgefinancierde pensioen van militairen. Hiervoor is wel gekeken naar invaren versus niet-invaren om het effect van het vervallen van de niet-korten-bepaling (NKB) te kunnen bepalen. Uit deze berekeningen bleek dat in de mediaan voor zowel actieven als gepensioneerden de pensioenresultaten hoger waren bij invaren en daarna minimaal CPI konden volgen, terwijl bij niet invaren CPI niet gevolgd kon worden. Relevant hierbij is wel dat in de uitgevoerde analyse bij niet-invaren het beleggingsbeleid aangepast wordt naar risicomidend, omdat er dan sprake is van een vergrijzende groep aangezien de nieuwe pensioenopbouw in het nieuwe stelsel gaat plaatsvinden.
- Overigens zijn er ook wel degelijk aanvullende indicaties dat niet-invaren niet optimaal is.
 - Als alleen de opgebouwde aanspraken in het FTK achterblijven, moet steeds defensiever worden belegd. Doordat het beleggingsrisico moet worden afgebouwd verliezen de aanspraken (m.u.v. de gunstige scenario's) geleidelijk hun waarde
 - Invaren biedt sneller perspectief op een hoger pensioen. Afhankelijk van de dekkingsgraad bij invaren kan de uitkering van gepensioneerden direct worden verhoogd en krijgen actieven extra vermogen bijgeschreven.
 - Een gesplitste regeling geeft hogere uitvoeringskosten en is ook complexer/ minder inzichtelijk voor de (actieve) deelnemers

b. Omrekenmethode en de spreidingstermijn

Opmerkingen:

- de Pensioenkamer kiest bij invaren voor de zogenaamde (default) standaardmethode en standaardregel bij het omzetten van bestaande pensioenaanspraken en -rechten naar persoonlijke pensioenvermogens. U geeft aan dat wel te begrijpen, maar een spreidingsperiode van 10 jaar niet-evenwichtig te vinden. U heeft een voorkeur voor een spreidingstermijn van 1 jaar, of eventueel iets tussen 10 en 1 jaar in.
- Meer specifiek inhoudelijk heeft u naar voren gebracht:
 - i. Het is niet evenwichtig om het huidige FTK als uitgangspunt van verdeling van vermogen te nemen. Dit is bij lage dekkingsgraden bedacht, maar werkt niet goed bij de huidige hogere dekkingsgraden. In het oude systeem hebben gepensioneerden al veel indexaties gemist, wij vinden het **leeftijdscriminatie** om ouderen bij de transitie ook nog minder mee te geven dan jongeren.
 - ii. wij denken dat een spreidingstermijn van 10 jaar niet mag. Invaren is een **CWO** en dan moet volgens DNB het overdragende fonds vermogen of tekort maar evenredigheid toekennen.
 - iii. In de **indexatie-AMVB** konden fondsen die in principe besloten tot invaren juist sneller indexeren (vanaf DG 105), maar die verwachtingslijn wordt doorbroken als ouderen minder krijgen dan de rest.
 - iv. De spreidingsmethode is niet evenwichtig en werkt niet symmetrisch bij overschotten en tekorten. Moet worden gekort bij een DG onder 90% net voor transitiedatum, dan krijgen ouderen wel de volledige korting, maar bij hoge dekkingsgraden krijgen ouderen juist minder.
 - v. Waarom wordt niet **net als bij PFZW** een spreidingstermijn van 1 jaar gehanteerd?

Respons

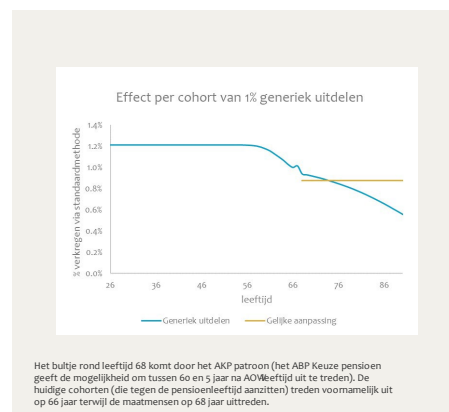
- Het pensioenfonds bepaalt de omrekenmethode en de spreidingstermijn (PW 150 m en n, zie ook Proces | Invaren | Werken aan ons Pensioen). In de door ABP verzorgde technische sessie is dit toegelicht. Alle berekeningen zoals opgenomen in het concept transitieplan zijn, zoals

aangegeven in het concept transitieplan, gebaseerd op de standaardmethode met een spreidingstermijn van 10 jaar. De werking is toegelicht in de technische sessie.

- Wij hebben wel meegewogen dat 10 jaar de standaard spreidingstermijn is, dat die ook gehanteerd is in de financiële opzet van de berekeningen en wij geen aanwijzingen hebben dat ABP straks anders besluit. Het hanteren van deze default is voor ons aanleiding is geweest om in het kader van de evenwichtigheid wel voor een tegemoetkoming indexatieachterstand te kiezen en die bij dekkinggraden tussen 109 en 112 meer te laten zijn dan de generieke aanpassing. Daarbij is ook een spreidingstermijn van 1 jaar maar dan geen na-indexatie beschouwd. Wij hebben dat als minder evenwichtig beoordeeld.
- Vanwege het grote belang dat u aan dit punt hecht, willen wij het volgende nog inhoudelijk toevoegen, ondanks dat deze termijn valt onder de verantwoordelijkheid van ABP:
 - De nieuwe wetgeving geeft juist wel het hanteren van een spreidingstermijn aan bij deze interne collectieve waardeoverdracht; de wet geeft 10 jaar als basis voor de spreidingstermijn, met een optie voor onderbouwde afwijking;
 - Een (langere) spreidingstermijn bootst na dat mutaties meer geleidelijk effect hebben en biedt daarmee ook meer bescherming op het moment van invaren; doordat de spreidingstermijn symmetrisch werkt, betekent dat inderdaad ook een beperkte demping als er wel een hogere dekkinggraad is. Zoals ABP tijdens de technische sessie heeft laten zien, wordt het effect van een langere spreidingstermijn beïnvloed door de combinatie met gelijke aanpassingen van de uitkeringen (voor alle leeftijden); de resulterende “gemiddelde” aanpassing betekent dat ouderen een groter deel krijgen dan alleen op basis van hun leeftijd het geval zou zijn geweest. Deze figuur is in de technische sessie getoond:

Hoe werkt de standaardregel?

- Een generieke verhoging wordt toegekend aan de persoonlijke vermogens op basis van de standaardregel. In de standaardregel geldt als wettelijke default een spreidingstermijn van 10 jaar. Dat betekent dat een generieke verhoging niet dezelfde impact heeft voor alle leeftijdscohorten. Iemand met een levensverwachting van 1 jaar krijgt maar ca. $\frac{1}{10}$ van het effect. Relatief krijgen jongere deelnemers hierdoor een groter aandeel van een verhoging dan oudere deelnemers. Dit principe is gebaseerd op hoe in het FTK schokken doorwerken in de pensioenopbouw van de verschillende leeftijden.
- De grafiek hiernaast laat zien hoe een generieke verhoging van 1% uitpakt per leeftijdscohort. Zoals te zien, is de verhoging voor de oudste leeftijden het kleinst en neemt deze toe voor de jongere leeftijden. Voor de 57-minners is het effect gelijk (circa 1,2%). Deze personen bevinden zich minimaal 10 jaar voor hun eerste uitkering en krijgen hierdoor direct de volledige verhoging.
- Ná toepassing van de standaardregel wordt nog een beperkte herverdeling toegepast binnen de groep gepensioneerden omwille van gelijke aanpassingen in de uitkeringsfase. Dat levert de vlakke gele lijn op in de figuur. Als we met deze herverdeling rekening houden, resulteert voor de gepensioneerden een verhoging van 0,88%.

43 ← →

- **De effecten op evenwichtigheid gaan natuurlijk niet alleen over de spreidingstermijn, maar juist over het geheel van afspraken.** Daarbij is afgesproken dat bij een beoogde richtdekkinggraad van 110 op transitiedatum er al 0,75% van de VPV voor na-indexatie wordt ingezet en 0,25% generieke verhoging plaatsvindt. Dit dempt de naar voren gebrachte gesignaleerde effecten in belangrijke mate. Overigens wordt de tegemoetkoming gemiste indexatie niet gespreid.
- Hieronder reageren wij op uw specifieke inhoudelijke inbreng (hiervoor aangeduid i – v):
 - Het FTK is nu eenmaal het stelsel waarvan we vandaan komen en waarop de huidige pensioenaanspraken en gecommuniceerde verwachtingen gebaseerd zijn. Wij vinden dit dus wel een logisch startpunt voor vergelijking en verdeling van vermogen. Ons inziens is er dan ook geen sprake van **leeftijdsdiscriminatie**, omdat het feitelijk een invulling is van de huidige regels (die ook niet als leeftijdsdiscriminatie zijn aangemerkt) en er bij verschillende

DG verschillende groepen voor- en nadelen ondervinden (bij lage DG hebben gepensioneerden voordeel tov actieven en omgekeerd bij hogere DG). Wij scharen dit onder solidariteit/risicodeling.

- ii. De **voorschriften van DNB zien op een reguliere CWO** waarbij een gedeelte van het fonds wordt overgedragen en een ander gedeelte achterblijft. In dat geval moeten de buffers evenredig verdeeld worden, zodat zowel de overgedragen als de achtergebleven groep geen nadeel ondervindt. In zo'n CWO gaat het erom hoe de buffers verdeeld worden over de twee groepen overgedragen en achterblijvende deelnemers, ze worden niet bij de CWO aan individuen toegedeeld. Die buffers (gesplitst tussen overgedragen en achtergebleven) staan ook na die CWO weer ter beschikking aan het collectief en (in het reguliere proces) worden bij het gebruik/uitdelen daarvan na de CWO de ftk-regels weer gebruikt en krijgen gepensioneerden dus niets hiervan zolang de DG niet voldoende hoog is (oftewel: minder dan bij het toepassen van de standaardmethode).
- iii. De **indexatie-amvb** volgt juist uit de situatie die ook bij en na invaren zou ontstaan. Voorafgaand aan invaren is juist ook in het huidige systeem snellere indexatie mogelijk gemaakt. Als de 105%-grens tot meer indexatie zou leiden dan met de standaardmethode (die het ftk nabootst) gerealiseerd kan worden, is feitelijk via de indexatie-amvb al te veel weggegeven.
- iv. De spreidingstermijn werkt wel **symmetrisch** bij invaren; bij hele lage dekkinggraden zou eerst onder het huidige stelsel moeten worden gekort; pas daarna wordt de standaardmethode toegepast. Bij een DG tussen 90 en 100 wordt in het voordeel van gepensioneerden verdeeld, dus focus op een DG onder 90% lijkt ons wat selectief.
- v. Naar aanleiding van de door u opgebrachte vergelijking met PFZW, willen wij het volgende meegeven. Er is gekeken of 10 jaar leidt tot onevenwichtigheid, maar er waren bij ABP geen argumenten voor een afwijking, ABP is het meest standaardfonds, dus beargumenteren van een afwijking van een standaardregel is daar zeker lastig, de PFZW-deelnemer heeft een iets ander profiel. Wat wel goed is om te realiseren, is dat PFZW een spreidingstermijn van 1 jaar hanteert en dan géén tegemoetkoming na-indexatie doet. Bij ABP zitten we nu op 10 jaar spreidingstermijn en wel na-indexatie. We wijken dus wel wat af van de standaard door wel na-indexatie te doen, wat wettelijk een vorm van herverdeling is waarvoor weer voorwaarden gelden. Ook voor de spreidingstermijn geldt dat dit symmetrisch werkt, 10 jaar is ongunstiger voor gepensioneerden bij hoge dekkinggraden en gunstiger bij lage dekkinggraden. Doordat juist de oudere gepensioneerde wel na-indexatie krijgt, wordt voor de gepensioneerde de langere spreidingstermijn ruim gecompenseerd. Dat ligt anders bij heel hoge dekkinggraden, maar dan ontstaat een nieuwe situatie. En let wel, onder het FTK komt na-indexatie pas bij een DG van circa 140-145 aan bod.
Om u een goed beeld te geven, hebben we een vergelijking (conform de gevraagde vergelijking met PFZW) gemaakt tussen het effect van een spreidingstermijn van 10 jaar in combinatie met wel na-indexeren en een spreidingstermijn van 1 jaar zonder na-indexatie bij een dekkinggraad van 110. Let wel, de na-indexatie is individueel en niet alleen leeftijd- en diensttijdafhankelijk, dus het voorbeeld is globaal. Bij ABP (spreidingstermijn 10 jaar, 0,75% VPV voor na-indexatie, 0,25% generiek) vertaalt de generieke verhoging van 0,25% zich door de spreidingstermijn in circa 0,3% voor de actieve en 0,2% voor de gepensioneerde en de tegemoetkoming na-indexatie van 0,75% van het vermogen betekent ongeveer 0,5% gemiddelde voor actieven en ongeveer 0,8%-1% voor de gepensioneerde. De actieve komt dan op ongeveer 0,8% en de gepensioneerde op 1% tot 1,2%. Methode PFZW (spreidingstermijn 1 jaar, geen na-indexatie, 1% generiek) betekent dat iedereen 1% zou krijgen. Dus naar verwachting is de 10-jaar spreidingstermijn plus 0,75% na-indexatie

voor gepensioneerden voordeliger dan geen spreidingstermijn en geen na-indexatie. Bij hogere invaardeckingsgraden loopt dit voordeel voor de gepensioneerde op bij de gekozen vermogensverdeling en spreidingstermijn ten opzichte van de methode PFZW voor spreidingstermijn en aanpassingen van de pensioenen.

4. De transitie – vermogensverdeling en uitkomsten

a. Toelichting uitkomsten verandering in pensioenvooruitzicht

U heeft schriftelijk en mondeling vragen gesteld en aangegeven dat:

- u de evenwichtigheid niet goed onderbouwd vindt en u duidelijke maatstaven en grenzen mist. U vindt de evenwichtigheidscriteria niet voldoende concreet en smart
- de Figuur 12 op bladzijde 38 belangrijk is maar u die onvoldoende duidelijk vindt. U vraagt onder andere of er tekst op de assen kan worden gezet en of de leeftijd verder kan worden doorgetrokken. U vraagt of duidelijker kan worden aangegeven wat er eigenlijk in die grafiek staat.
- er veel meer gegevens en berekeningen moeten worden aangeleverd om evenwicht te kunnen beoordelen. Er ontbreekt inzicht in de jaarlijkse volatiliteitsontwikkeling. U wilt ook de uitkeringen over 20 jaar zien.
- u vindt dat de kans van 65% voor de startende deelnemer in de nieuwe regeling en de 50% kans (mediaan) die verder wordt gebruikt, inconsistenties geven.
 - i. U vraagt waarom de DNB set ultimo 2022 wordt gebruikt, er zijn toch nieuwere sets?
 - ii. U vraagt welke set op transitiedatum wordt gebruikt en of de uitkomsten niet al achterhaald zijn

Respons

- De opmerking over ontbrekende evenwichtigheidscriteria komt uit het toegezonden beoordelingskader, voordat het concept transitieplan was vastgesteld. In het concept transitieplan zijn de maatstaven en grenzen expliciet opgenomen. We hebben verschillende transitiedoelen gedefinieerd en maatstaven gebruikt waarin deze terugkomen. Ook de stabiliteit van de uitkering is een belangrijke afweging. We hebben daarom naast de wettelijke maatstaven (verandering in verwacht pensioen en verandering in netto profijt) ook de kans op verlaging van de uitkering in de eerste 5 jaar na transitie toegevoegd.
- Een belangrijke maatstaf vinden wij de reële pensioenverwachting. Die hebben we gedefinieerd zoals ook op het UPO wordt gebruikt. Voor gepensioneerden hebben we zowel naar het transitiemoment zelf, als naar de uitkering over 10 jaar gekeken (conform UPO). Voor een nadere toelichting voor reële pensioenverwachting, verwijzen wij naar 2.a.iv.
- Een belangrijke figuur, waaraan u ook refereert, hebben we opgenomen in ons hoofdstuk evenwichtigheid (figuur 12, pagina 38). Daarin zijn de uitkomsten voor reële pensioenverwachting bij ons voorstel voor vermogensverdeling afgezet tegen de (uiterste) variant waarin alleen wettelijke reserves worden gevuld en verder de standaardmethode wordt toegepast. Onder en boven de grafiek staat beschreven wat in de grafiek (en dus op de verticale as) staat. De grafiek loopt niet door voor hogere leeftijden omdat het verschil in pensioenvooruitzicht zo beperkt is (zie ook na-indexatie elders in dit document), dat dat geen extra inzicht oplevert. In figuur 7 op pagina 26 ziet u hoe die lijn verder loopt, voor het oog vrijwel vlak, het verloop is ca 0,2% stijgend (na-indexatie is afhankelijk van de individuele indexatieachterstand van de gepensioneerde). De figuur geeft ook geen inzicht in het deel van het vermogen dat op transitiedatum naar bepaalde leeftijdscohorten gaat, dat kunt u niet afleiden van bijvoorbeeld de oppervlaktes tussen de lijnen.
- Het is goed om te realiseren dat in deze figuur voor actieven de verandering in reële pensioenverwachting op pensioeningangsdatum is opgenomen en voor reeds gepensioneerden de verandering in uitkering op transitiedatum wordt getoond (zie ook de tekst direct boven deze

figuur). In de eerdere figuur 7 op pagina 26 wordt conform UPO zowel de verandering op transitiedatum als de verandering 10 jaar na transitiedatum getoond. Daaruit blijkt dat bij de voorgestelde vermogensverdeling in het mediane scenario na 10 jaar de uitkering in de nieuwe regeling circa 10% hoger ligt dan in de huidige regeling. We hebben ervoor gekozen om in figuur 12 voor gepensioneerden de verandering op transitiedatum te hanteren voor de vergelijking, mede omdat voor hen die uitkering direct na transitiedatum heel concreet is. Tegelijk geeft dat een wat vertekend beeld omdat voor actieven in de mediaan de positieve werking van het nieuwe systeem in de periode tussen transitiedatum en pensioeningangsdatum in de figuur wel naar voren komt. Dit geldt met name voor de jongere actieven, voor degenen die vlak voor pensioen zitten is die periode korter. Deze effecten zijn overigens ook afhankelijk van de gekozen vermogensverdeling.

- De veronderstelling is geuit dat het verschil tussen beide lijnen enkel wordt veroorzaakt door de compensatie afschaffing doorsneesystematiek, dat is niet correct, ook het vullen van de solidariteitsreserve is in onze vermogensverdeling anders dan in de standaardverdeling.
- Wij wegen voor het maken van onze keuzes niet de ontwikkelingen van de uitkeringen 20 jaar na transitie, maar de verandering in pensioenvooruitzicht, voor de gepensioneerden ook 10 jaar na transitiedatum, en we kijken naar de kans op verlaging in die eerste 5 jaar, omdat wij die kunnen beïnvloeden met onze keuzes, namelijk de vermogensverdeling die wij aan ABP voorleggen. De initiële vulling van de SR beïnvloedt de kans op verlaging in met name die eerste jaren, daarna gaat het systeem zijn werk doen met onder andere de vul- en uitdeelregels die onderdeel zijn van de financiële opzet door ABP.
- De 65% kans is deel van onze ambitie voor de nieuwe regeling. U ziet hoe groot de volatiliteit is en we hebben aangegeven dat blijkt uit onder andere het RPO dat ook de huidige deelnemers hechten aan zekerheid. We willen hen die bieden door de pensioendriehoek de premie zo vast te stellen dat er voldoende kans is op dat reële pensioenvooruitzicht van 80% middelloon. Dat is iets anders dan de vergelijkingen die we doen om de evenwichtigheid van de transitie te beoordelen. Daarvoor zijn voorschriften die aangeven welke maatstaven (verwacht pensioen en netto profijt) in elk geval bij welke scenario's (5%, 50% en 95% percentiel) moeten worden beschouwd. Impliciet loopt daar inderdaad de 65% kans uit de nieuwe regeling doorheen, maar dat geldt ook voor andere aspecten. Zo kan in de figuren over het pensioenvooruitzicht niet gelezen worden dat een stukje pensioenuitkomst is uitgeruild tegen een lage kans op verlagingen voor ingegane uitkeringen. Meerdimensionale figuren en meer percentielen komen ons inziens de toegankelijkheid niet ten goed. We beschouwen deze alle kwalitatief integraal.
- Hieronder volgt de respons op uw specifieke vragen i-ii
 - i. We hebben de afgelopen jaren goed onderzoek gedaan naar mogelijke keuzes en de gevolgen daarvan en vanaf begin 2023 is ABP met mogelijke varianten voor die keuzes gaan rekenen zodat we de benodigde inzichten kregen. Om tijdens dat onderzoek goed onderling te kunnen vergelijken, is gerekend met een stabiele basis van gegevens die allemaal bij 1 januari 2023 horen, van franchise tot DNB sets. Het hoeft ook niet zo te zijn dat de huidige DNB meer lijkt op de set per transitiedatum dan de set van ultimo 2022 die wij hebben gebruikt.
 - ii. Op transitiedatum zelf wordt de dan actuele versie gebruikt, conform vereisten DNB. Als er dan heel iets anders uitkomt, zal er opnieuw overlegd moeten worden, al is het contract compleet gemaakt. ABP monitort overigens de effecten van nieuwe sets wel. De kans dat het pensioendoel wordt gehaald, blijkt overigens tot nog toe heel stabiel bij alle scenariosets die zijn verschenen.

b. Evenwichtigheidsbeoordeling - uitkomsten verandering in pensioenvooruitzicht

U heeft schriftelijk en mondeling aangegeven dat u van mening bent dat:

- de afweging van de criteria onduidelijk is
- wat de PK voorstelt niet evenwichtig is. De jongeren gaan er al heel veel op vooruit in de nieuwe regeling. Met de vermogensverdeling uit het transitieplan wordt dat nog erger. En de gepensioneerden worden als enige benadeeld.
- het tot meer evenwicht zou leiden als de uitkomsten voor jongeren gedrukt zouden worden door een lagere spaarpremie die dan kan worden ingezet om de compensatie afschaffing DSS te financieren
- een aantal zaken een negatief kwantitatief effect heeft op het persoonlijk pensioenvermogen en de uitkering van de gepensioneerde, namelijk niet volledig meegeven en dus afzien van achterstallige indexatie, compensatie afschaffing DSS uit vermogen, de spreidingsperiode van 10 jaar, een lager risicoprofiel gepensioneerden in nieuw stelsel, het vervallen van de voorwaardelijke indexatie obv CPI norm en de mismatch tussen inflatie en overrendement in het nieuwe stelsel. U geeft aan dat de vorming van een solidariteitsreserve tbv voorkomen daling pensioenuitkering en de vorming van wettelijke reserves een neutraal effect heeft.

Respons

- We hebben veel alternatieven en gevoeligheden bekeken en afgewogen. Zo zijn we op de voorgestelde vermogensverdeling uitgekomen. Een belangrijke maatstaf vinden wij de reële pensioenverwachting. Die hebben we gedefinieerd zoals de ook op het UPO wordt gebruikt. Voor gepensioneerden hebben we zowel naar het transitiemoment zelf, als naar de uitkering over 10 jaar gekeken (conform UPO). Voor een nadere toelichting voor reële pensioenverwachting, verwijzen wij naar 2.a.iv. Ook de stabiliteit van de uitkering achten wij van groot belang. Daarvoor gebruiken we de maatstaf kans op nominale verlaging van de uitkering in de eerste 5 jaar, die wordt beïnvloed door de vermogensverdeling en vulling van de SR op transitiedatum. Op basis van al die gegevens hebben wij de gepresenteerde keuzes gemaakt en de gevolgen beoordeeld. In het transitieplan hebben wij opgenomen wat wij nodig achten om onze keuzes te verantwoorden.
- Onze vermogensverdeling leidt inderdaad ook voor jongeren tot een iets hogere verwachte verandering in pensioenvooruitzicht ten opzichte van de standaardverdeling. Dat komt bijvoorbeeld omdat in de gekozen opzet alle groepen kans maken om profijt te hebben van de SR en ook voor jongeren wordt die soms aangewend.
- De verandering in pensioenvooruitzicht ligt voor 40-minners boven de 5% die we als bandbreedte voor deze maatstaf hanteren, dat is een gevolg van de langere deelname in het nieuwe systeem. Dit staat los van de gekozen vermogensverdeling die niet zo heel veel effect heeft als het meeste pensioenvermogen nog moet worden opgebouwd, hetgeen het geval is voor de 40-minners. Daar staat overigens tegenover dat het netto profijt (2.5.3 in het concept transitieplan) voor deze groep juist lager is dan voor andere groepen en dat deze groep ook meer risico loopt in slechtwee scenario's. Voor alle cohorten vanaf circa 42 jaar ligt de verandering in pensioenvooruitzicht in de mediaan tussen de beoogde 0% en 5%. Voor 57-plussers is de verandering in pensioenvooruitzicht lager dan bij de standaardverdeling. Voor ingegane pensioenen neemt de uitkering op het overgangsmoment circa 1% toe ten opzichte van de huidige regeling en in de 10 jaar daarna is het pensioenvooruitzicht in de nieuwe regeling ongeveer 10% hoger dan in de huidige regeling. Dat laatste vindt u terug in figuur 7.
- Wat figuur 12 echter niet laat zien, is dat tegenover een minder grote stijging van het pensioenvooruitzicht bij de voorgenomen vermogensverdeling waarbij ook vermogen wordt aangewend voor het vullen van de SR, staat dat de uitkering meer stabiel is en de kans op nominale verlaging kleiner is. Voor de eerste 5 jaar na transitie is die tot 3% verlaagd (zonder SR ligt die kans rond de 10%). Ook dit is voor ons een belangrijk aspect van het totale evenwicht.

- Met betrekking tot uw suggestie de premie voor jongeren te verlagen, hebben wij de afwegingen die wij in de ontwerpfase hebben beschouwd, opgenomen bij 4.d, Compensatie afschaffing doorsneesystematiek.
- De uiteindelijke afweging of de vermogensverdeling leidt tot een evenwichtige transitie is een kwalitatieve totaalafweging, gebaseerd op de kwantitatieve uitkomsten van de verschillende maatstaven.
- Van de aspecten van de nieuwe regeling waarvan u aangeeft dat die negatief kwantitatief effect hebben op het persoonlijk pensioenvermogen en de uitkering van de gepensioneerde, geldt voor de spreidingsperiode van 10 jaar, het lagere risicoprofiel van gepensioneerden, het vervallen van de voorwaardelijke indexatie obv CPI norm en de mismatch tussen inflatie en overrendement in het nieuwe stelsel, dat dit voor ons gegevens zijn in de nieuwe wetgeving en niet beïnvloedbaar zijn door sociale partners. Wel hebben wij die tien jaar spreidingstermijn in ogenschouw genomen bij de keuze wel (enige) tegemoetkoming indexatieachterstand in te vullen bij dekkingsgraden vanaf 109, waarbij dit in de huidige systematiek nog lang niet in beeld zou zijn. Deze tegemoetkoming is beperkt en de compensatie afschaffing DSS uit vermogen en het initieel vullen van de solidariteitsreserve betekent inderdaad dat er minder vermogen beschikbaar is om de ingegane pensioenuitkeringen op transitiedatum te verhogen. Het risicoprofiel van gepensioneerden wordt door het ABP gemeten en vertaalt naar de beschreven staffels, ook in relatie tot de inzet van de solidariteitsreserve. Deze combinatie van beschermingsrendement en overrendement, ondersteund door de solidariteitsreserve, leidt juist tot een zo stabiel mogelijke uitkering met wel een hogere kans op het volledig bijhouden van de inflatie (zie hiervoor paragraaf 2).

c. *Prioriteit inhaalindexatie en “correcties uit het verleden”*

U heeft schriftelijk en mondeling het volgende aangegeven:

- U denkt dat onttrekkingen aan het vermogen, bv voor compensatie afschaffing doorsneesystematiek (DSS), wettelijk (PW 129b) pas mogen als eerst maximale compensatie voor (achterstallige) indexatie uit het vermogen is gefinancierd.
 - U stelt dat de rangorde van het huidige FTK moet worden gevolgd. Dat betekent eerst financiering van toekomstige verhogingen (toeslagverlening in FTK) en eventuele inhaalindexatie.
 - U vraagt wat qua evenwichtigheid de redenen zijn om compensatie (dat financiering van toekomstige pensioen betreft waarvan de werkgever merendeels de premie moet betalen) ten laste van het vermogen te brengen en voorrang te geven boven achterstallige indexatie?
 - U vraagt waarvan wordt afgeleid dat 5% van het vermogen aanwenden voor na-indexatie het maximum zou zijn en waarom in het concept transitieplan bij geen enkele dekkingsgraad meer dan 3% van de VPV voor tegemoetkoming na-indexatie wordt ingezet.
 - In het Transitieplan (ook in de technische sessie), wordt aangehaald dat, omdat de intentie tot invaren is uitgesproken, er al 11% meer is gegeven dan onder het FTK had gekund. U meent dat omdat die verhogingen naar iedereen zijn gegaan, dat geen enkele reden is geen maximale na-indexatie te geven.
 - Voor de vermogensverdeling vindt u het van belang dat ook onevenwichtigheden uit het verleden worden meegewogen en gecorrigeerd (ontoereikende premiedekkingsgraad/ niet-gekorte pensioenuitkeringen bij $DG < 100\%$), terwijl in het transitieplan alleen wordt gekeken naar de indexaties vanaf 2022.
- i. U vraagt waarom wij alleen voor de compensatie afschaffing DSS de effecten per leeftijd laten zien en dat iedereen bijna 60% van het maximum krijgt. U vraagt waarom wij dat voor de na-indexatie niet laten zien. U vraagt om in elk geval voor een aantal leeftijden te laten zien hoe die inzet van

0,75% van de VPV zich nu vertaalt naar een verhoging van het pensioen van mensen met een indexatieachterstand.

- ii. U brengt twee andere voorstellen naar voren, financier eerst de na-indexatie en dan of 1) herverdeelt de rest zo dat gepensioneerden en slapers verhoging krijgen en de actieven voor hun deel kunnen kiezen tussen verhoging of compensatie of 2) verdeelt zo dat alle generaties een koopkrachtig pensioen hebben in bv een mediaan scenario en als er dan nog over is kan dat naar compensatie.

Respons

- Wij denken dat de door ons voorgestelde vermogensverdeling in lijn is met de Wtp en wettelijk is toegestaan. Artikel 129 PW is van toepassing onder het FTK. Voor de transitie zijn in art 150 specifieke bepalingen opgenomen voor de vermogensverdeling. Vermogen bestemmen voor compensatie afschaffing doorsneesystematiek (DSS) is hierin expliciet opgenomen en dus niet in strijd met de wet. Ook richtlijnen van DNB (zie bv factsheet Omrekenmethoden en aanwenden vermogen pensioenfonds bij invaren) gaan uit van het bestemmen van vermogen voor deze compensatie.
- De toe te kennen compensatie afschaffing DSS betreft een vermogensverdeling onder deelnemers aan het fonds, welk vermogen aan hun persoonlijke pensioenvermogens wordt toegevoegd. Dit is niet een terugstorting in de zin van artikel 129b PW (er is geen sprake van premiekorting (premie blijft gelijk en kostendekkend) of restitutie (er wordt geen vermogen onttrokken aan de pensioenbestemming)).
- De huidige actieven hebben premie ingelegd onder doorsneesystematiek, dit in de veronderstelling dat hun subsidie aan oudere actieven in de toekomst gecompenseerd zou worden door subsidie van jongeren aan hen als zij ouder waren. We vinden het van groot belang ook het pensioenvooruitzicht zoals zij dat in het huidige systeem mochten verwachten gestand te doen en niet te verslechteren door het afschaffen van de doorsneesystematiek waardoor de intergenerationele solidariteit wordt beperkt. Wij vinden gegeven de ruime solidariteit in het verleden, ook solidariteit in de transitie jegens oudere actieven op zijn plaats. De voor- en nadelen van de overgang naar het nieuwe systeem hebben voor oudere actieven veel impact en we zoeken ook daarin evenwicht.
- Sociale partners achten het zeker niet onredelijk om ook te streven naar het op transitiedatum geven van tegemoetkoming omdat in het huidige systeem niet altijd de volledige indexatie ambitie gerealiseerd kon worden. In het geheel van doelen die sociale partners nastreven, heeft na-indexatie ook zeker een plek. In de afweging is echter ook meegewogen dat in deze transitie, maar ook in de huidige regeling, niet alle effecten van gebeurtenissen of keuzes die ooit hebben plaatsgevonden, kunnen worden meegenomen of gladgestreken; of dat nu gaat om indexaties, premieafspraken, pensioenleeftijden of andere elementen uit de wetgeving of pensioenregeling. Ook in de huidige regeling is na-indexatie nog lang niet beeld, dat vraagt een dekkingsgraad van 140-145.
- In de Wtp en wellicht makkelijker leesbaar in de factsheet van DNB, is opgenomen dat een ieder ten minste 95% moet krijgen van de uitkomst van de standaardregel na afzondering van wettelijke reserves, de initiële vulling van de SR en de compensatie afschaffing DSS. Dat betekent ook dat niet meer dan 5% van het totale vermogen (na die toewijzingen) kan worden herverdeeld door dit in te zetten voor na-indexatie. Na-indexatie is in het huidige stelsel zeer onwaarschijnlijk, zeker volledige na-indexatie. Daarom kiezen wij voor een maximale inzet hiervoor van 3% van de VPV (ten opzichte van het wettelijk maximum van 5% van het vermogen). Pas bij heel hoge dekkingsgraden komt na-indexatie in het huidige stelsel in beeld. Die dekkingsgraden liggen in het bereik waarover wij met elkaar hebben afgesproken opnieuw in gesprek te gaan. Dat betekent dat dan ook deze toewijzing dan weer op tafel ligt.

- Verhogingen hebben het grootste effect op het (verwacht) pensioen voor deelnemers die al een groter deel hebben opgebouwd. Dat betekent dat gepensioneerden het grootste nadeel hebben van achterblijvende indexaties, maar ook het grootste voordeel van wel gegeven verhogingen. Zo hebben gepensioneerden het meeste profijt van de verhogingen die in het transitie FTK, met verruimde indexatiemogelijkheden met het oog op invaren onder de Wtp, wel door het fonds gegeven konden en kunnen worden. Zie hiervoor ook bijlage 9 van het concept transitieplan. Ook dat is meegewogen in de evenwichtigheid van de uitkomsten bij de voorgestelde vermogensverdeling. De regels schrijven voor dat specifiek die periode onder het transitie-FTK wordt beschouwd.
- i. De compensatie afschaffing DSS vereist dat een afspraak wordt vastgelegd over hoe het vermogen wordt verdeeld en die afspraak is gebaseerd op een leeftijdsafhankelijk percentage van de pensioengrondslag. Dit nadeel dat ontstaat omdat iemand wel de ouderen heeft gesubsidieerd tijdens de doorsneesystematiek, maar dat zelf niet meer uit het systeem krijgt, is nieuw en ontstaat met de systeemwijziging.

Voor de na-indexatie geldt dat per individu precies is vastgelegd wat de indexatieachterstand is en dat is per individu verschillend. Dit is niet alleen afhankelijk van de leeftijd en van de diensttijd, maar ook van de salarisontwikkeling van het individu als iemand in de tijd dat niet volledig werd geïndexeerd nog pensioen heeft opgebouwd. Daarom kan geen grafiek per leeftijd worden gegeven.

Zo lang iemand nog pensioen opbouwt, wordt het bedrag aan indexatieachterstand ten opzichte van het opgebouwde pensioen, elk jaar wat kleiner. Hoeveel hangt bijvoorbeeld ook af van de nieuwe pensioengrondslag ten opzichte van die in eerdere jaren. Alleen de deelnemers die vanaf 2009 geen pensioen meer hebben opgebouwd (slapers en met name de gepensioneerden van nu ongeveer 80 jaar of ouder) hebben de maximale achterstand van rond de 20%. Dit betekent dus ook dat de tegemoetkoming na-indexatie wordt gebaseerd op de individuele indexatieachterstand die iemand heeft ten opzichte van de andere deelnemers, het hiervoor beschikbare vermogen wordt naar rato van de individuele achterstand verdeeld.

Er is ingeschat dat in 2023 er ongeveer 15% van het vermogen nodig zou zijn om de hele indexatieachterstand in te lopen. Na-indexeren mag in het huidige systeem pas bij een DG van 140-145, de kans hierop is zo klein dat we voor het voorbeeld veronderstellen dat de maximale achterstand niet voor de transitie wordt verkleind door na-indexatie. Wel zullen de percentages zoals aangegeven veranderen door bijvoorbeeld nieuwe opbouw van een deel van de mensen. Stel dat ook op transitiedatum de totale indexatieachterstand nog steeds 15% zou zijn en er dan 0,75% beschikbaar wordt gesteld, dan krijgt een gepensioneerde die voor 2009 met pensioen is gegaan (dan ca 83 jaar of ouder) en een achterstand van 20% heeft $0,75\% / 15\% * 20\%$, oftewel 1% tegemoetkoming. Voor een iets jongere gepensioneerde wordt dat percentage steeds een fractie kleiner. Hoeveel precies is afhankelijk van hoeveel vanaf 2009 nog is opgebouwd. Als we als voorbeeld iemand zouden nemen die 43 jaar elk jaar exact hetzelfde bedrag zou hebben opgebouwd en in 2016 met pensioen zou zijn gegaan, dan zou die achterstand ongeveer 18% zijn. Voor iemand die in 2023 met pensioen is gegaan zou dat dalen naar ongeveer 15,5%. In het echt zal er natuurlijk sprake zijn van jaarlijks andere pensioengrondslagen (meestal stijgend), waardoor de indexatieachterstand over het algemeen weer net wat lager zal zijn. Ook heeft natuurlijk niet iedereen 43 jaar opgebouwd op de pensioeningangsdatum. De indexatieachterstand is dus heel individueel. Nemen we wel deze gestileerde voorbeelden, dan zou voor degene die in 2016 met pensioen is gegaan (en die in 2027 dan ongeveer 75 is) de 0,75% voor tegemoetkoming leiden tot een verhoging van ongeveer 0,9% en voor degene die in 2023 is gegaan zou dat dan ongeveer 0,8% zijn. Voor gepensioneerden zijn de verschillen dus heel klein, voor nog actieven liggen deze verder uit elkaar omdat zij nog steeds opbouwen.

- ii. Met betrekking tot de door u aangedragen alternatieven merken wij op dat het omrekenen en toewijzen aan strikte regels is gebonden. Hierbij mogen de SR en CDSS afgescheiden worden en moet vervolgens de voorgeschreven methodiek (default standaardmethode met een spreidingstermijn van 10 jaar) toegepast worden. Het toekennen van na-indexatie wordt daarin niet voorzien. Wel staat de wet toe dat na toepassen van de standaardmethode maximaal 5% het vermogen minus MVEV/ROK, SR en CDSS kan gebruikt worden voor herverdeling en na-indexatie is daar een vorm van. Het is dus wettelijk gezien niet mogelijk om meer dan deze 5% aan te wenden. Wij hebben gekozen voor maximaal 3% en vanaf dekkingsgraad 110% generiek verhogen van persoonlijke pensioenvermogens waarmee ook tegemoetgekomen wordt aan na-indexatie.

d. Compensatie afschaffing doorsneesystematiek

U heeft schriftelijk en mondeling het volgende aangegeven:

- Met de compensatie voor afschaffing doorsneesystematiek (DSS) uit vermogen wordt de contante waarde van toekomstige premies ten laste gebracht van actieven, slapers en gepensioneerden, terwijl deze last bij de werkgever en de actieven hoort te liggen.
- U stelt zich op het standpunt dat voor de gevolgen van afschaffing doorsneesystematiek u niet met uw pensioenvermogens hoeft te betalen en dat u daarvoor al premie betaald heeft. De werkgever en de huidige actieven moeten nu gaan betalen. U vindt het niet evenwichtig als gepensioneerden nog een keer moeten betalen.
- U vraagt hoe de compensatielijin in figuur 10 is bepaald en waarom niet het maximum wordt gegeven
- U vraagt waarom bij dekkingsgraden onder de 107% het percentage dat voor compensatie afschaffing DSS wordt gebruikt hoger is dan de initiële vulling van de solidariteitsreserve.
- U onderschrijft een goed pensioen voor alle generaties. Dat de cohorten van 45 tot 65 jaar gecompenseerd moeten worden voor de afschaffing van de DSS vindt u logisch, maar u ziet daarbij de premie als eerste instrument. U heeft de indruk dat door de invoering van het life cycle principe er sprake is van vrijval, u vraagt hoeveel. Pas als er dan een tekort blijkt zou gekeken kunnen worden naar het fondsvermogen.
- U bent van mening dat deze compensatie uit premie kan worden betaald. De nieuwe regeling komt voor jongeren veel hoger uit dan de huidige regeling. Dat betekent dat de spaarpremie omlaag kan en het verschil voor compensatie kan worden gebruikt.
- U stelt dat door de compensatie afschaffing DSS in één keer te betalen, ook vermogen wordt gegeven aan mensen die niet eens die hele periode die wordt gecompenseerd, bij ABP blijven. Dat is onnodig duur.

Respons

- De huidige actieve deelnemers hebben, net als de huidige gepensioneerden, premie ingelegd onder doorsneesystematiek. Maar in tegenstelling tot degenen die tot pensioeningang te maken hadden met de DSS, kan dat systeem voor de huidige actieven niet doorgetrokken worden voor hun verdere opbouw. Daardoor hebben zij wel bijgedragen aan dat systeem voor huidige gepensioneerden en oudere deelnemers terwijl zij hun compensatieperiode mislopen, zij krijgen zelf niet meer datzelfde (hogere) pensioen voor hun premie. Voor huidige 40+deelnemers is dat effect het grootst, terwijl zij nog een relatief korte termijn hebben om dat nadeel te compenseren met de voordelen van het nieuwe systeem.
- Om af te wegen hoeveel compensatie afschaffing DSS wij nodig vinden, hebben we ook gekeken naar de voordelen die actieven ook nog ondervinden van het nieuwe pensioensysteem ten opzichte van de huidige regeling. Een deel van het nadeel van de afschaffing doorsneesystematiek wordt ingelopen in de nieuwe pensioenregeling en door het invaren van opgebouwde

aanspraken en het eerder uitdelen van beleggingsresultaten hierover, maar juist voor 40-plussers geldt dat zij een kortere resterende opbouwperiode hebben tot pensioeningang.

- De maximale compensatie zoals getoond in figuur 10, is een berekeningswijze die geen rekening houdt met de voordelen van het nieuwe systeem. We hebben gezien dat als daar wel rekening mee wordt gehouden, 57% van dat maximum voor 40-plussers voldoende is om ook de verwachte verandering in het pensioenvooruitzicht voor hen boven 0% te brengen.
 - Voor het net wat eerder laten oplopen van de compensatie dan de initiële vulling van de solidariteitsreserve is gekozen om zoveel mogelijk te voorkomen dat bepaalde cohorten erop achteruitgaan, daarvoor is namelijk een (zo snel mogelijke) adequate compensatie afschaffing DSS nodig. De solidariteitsreserve is ook van belang, die dient voor stabiliteit en het verkleinen van de kans op verlagingen, maar wordt niet per sé aangesproken. Alleen bij financiering uit vermogen kan compensatie direct worden gegeven en dat vinden we belangrijk omdat veel fondsen daar eveneens voor kiezen en om mogelijke arbeidsmarktproblemen te voorkomen.
 - Sociale partners zijn van mening dat er sprake is van een evenwichtige verdeling hetgeen in het transitieplan wordt toegelicht aan de hand van de transitiedoelstellingen en -maatstaven. Met de gekozen verdeling gaat iedereen er in verwacht pensioenresultaat en netto profijt in de mediaan op vooruit ten opzichte van de huidige situatie. En bij lage dekkingsgraden wordt een gedeelte van de compensatie uit een opslag op de premie betaald.
 - De totale pensioenpremie blijft ongeveer gelijk omdat sociale partners de deelnemers die in de nieuwe regeling gaan starten ongeveer dezelfde kans willen bieden als de huidige deelnemers op een "goed pensioen", dat wil zeggen een koopkrachtig pensioen van 80% middelloon bij 43 deelnemersjaren. Daarom is een bandbreedte van 60-75% afgesproken voor die kans en richten we ons op 65%. Een lagere spaarpremie zou die kans verlagen. Wij vinden de verslechtering die een lagere spaarpremie zou geven van de regeling ten opzichte van eerdere generaties niet wenselijk of evenwichtig en ook niet passen bij de bedoeling van het nieuwe stelsel.
 - De pensioenpremie is wettelijk ook gelijk voor alle leeftijden, door de jongeren een lagere kans op een goed pensioen te bieden of een lager verwacht pensioen in de mediaan, middels het verlagen van de premie, zou betekenen dat de nieuwe opbouw voor alle leeftijden omlaag gaat. Ook de nieuwe opbouw voor 40+ gaat dan omlaag, dat vereist een hogere compensatie om te voorkomen dat deze groep er in verwacht pensioenvooruitzicht op achteruit gaat (onder de bandbreedte uitkomt).
 - Wij willen de toekomstige generaties ongeveer een vergelijkbare zekerheid geven als huidige oudere actieven en gepensioneerden en kiezen ervoor ons te richten op 65%. Wij hebben de premie ingezet voor deze zekerheid en voor nabestaandenpensioen bij overlijden voor pensioeningang van 41%, wat een verbetering is voor de laagstbetaalden en voor de hoger betaalden een PP- betekent dat gelijk is aan dat in de huidige regeling. Er is ons inziens geen premievrijval beschikbaar die ingezet zou kunnen worden voor andere doeleinden zoals compensatie afschaffing DSS. Wij vinden het daarvoor inzetten van premie door een premieverhoging en/of verlaging van de spaarpremie niet op zijn plaats als die compensatie door een voldoende hoge dekkingsgraad ook op evenwichtige wijze uit het vermogen kan worden gefinancierd. Dit laat onverlet dat dit een complexe afweging is (geweest), die betekent dat bij de gekozen vermogensverdeling de verandering in pensioenvooruitzicht voor 55-plussers minder gunstig is dan bij andere keuzes.
- i. Het is correct dat beoogd is de compensatie afschaffing DSS in één keer toe te kennen. Dit heeft inderdaad als nadeel dat mensen die niet bij ABP blijven een niet bij ABP genoten nadeel gecompenseerd krijgen. Sociale partners hebben dit afgewogen tegen de complexiteit en onzekerheid die een langere compensatieperiode (max 10 jaar) met zich meebrengt. Bovendien blijken ABP-deelnemers behoorlijk "honkvast", voor de relatief kleine groep die wel het ABP

verlaat is ook in overweging genomen dat zij hun nadeel niet elders gecompenseerd krijgen omdat veel fondsen kiezen voor één moment cq een zeer korte periode.

Ook vanuit arbeidsmarktperspectief hechten wij aan het op invaarmoment toekennen.

De veronderstelling van de VGn is juist, dat eenieder die deelnemer wordt na afloop van de compensatieperiode, niet voor compensatie afschaffing DSS in aanmerking komt.

e. Solidariteitsreserve (initiële vulling, doelen en werking na transitie)

U heeft schriftelijk en mondeling het volgende aangegeven:

- U mist heel veel informatie over de Solidariteitsreserve en kunt zo niet vaststellen of dit wel evenwichtig is. Hoe ontwikkelt de SR zich in de tijd?
- U vraagt inzicht in de vul- en uitdeelregels voor de SR.
- Voor de beoordeling acht u ook de vul- en uitdeelregels van belang. Als in enig jaar de 25% SR die voor een bepaald doel beschikbaar is geheel wordt ingezet, is dan het jaar daarop wel weer 25% van de nieuwe SR beschikbaar voor ook dat doel?
- Ter voorkoming van SR-uitdelingsdiscussies in crisistijden, acht u het van belang dat het transitieplan de verschillende SR-doelen 'smart' worden gedefinieerd, en dat duidelijk in compartimenterings-regels vastgelegd wordt hoe onttrekkingen plaatsvinden in geval van samenloop. Het is belangrijk dat wordt aangetoond dat de SR in diverse scenario's structureel op niveau blijft en niet onevenwichtig wordt verdeeld.
- Wordt de SR niet heel snel leeggetrokken als die negatieve vermogens als gevolg van het opheffen van de leenrestrictie moeten worden aangevuld?
- Jongeren hebben veel meer herstelcapaciteit, daar is de SR toch niet voor nodig?
- U denkt dat het beter is de SR alleen te gebruiken om de pensioenuitkeringen te stabiliseren
- U geeft aan in het concept transitieplan te lezen: "de ingegane pensioenuitkering is variabel, al worden schommelingen gedempt door het toewijzen van beschermingsrendement, het spreiden van schokken en het gebruik van de solidariteitsreserve." U wilt graag een berekening van de kans op verlaging en de volatiliteit van de uitkering met en zonder SR.
- U zet vraagtekens bij afweging en invulling van het doel aanvullen vermogens bij een daling van 30 procent of meer; u vraagt hoeveel die daling dan wordt gedempt. Het lijkt u logisch om een eventuele compensatie van een krach eerder uit de premie te halen en/of af te wachten vanuit de verwachting dat na een krach herstel historisch gezien relatief snel optreedt.
- Boven een dekkingsgraad van ongeveer 109 vindt u dat de reserves te hoog oplopen en dat stapelen van reserves, waarmee gestopt zou worden, te veel doorloopt. Dat gaat ten koste van de persoonlijke pensioenpotten. De gepensioneerden hebben veel achterstand en bij meer geld worden er teveel reserves opgebouwd. Dit hangt ook samen met de na-indexatie. U vindt dat hier valt te verbeteren. U vraagt waarom in de vermogensverdeling de SR zo ver doorgroeit.
- U merkt op dat een stapeling van doelen in de solidariteitsreserve tot een relatief hoge buffer leidt, wat ten koste gaat van de toedeling aan de persoonlijke pensioenvermogens. Dit lijkt op het stapelen van reserves, waarmee juist gestopt zou worden.

Respons

- Sociale partners vinden het belangrijk dat de solidariteitsreserve stabiliteit biedt voor iedereen. Daarom definiëren zij niet alleen als doel voor de solidariteitsreserve om zoveel als mogelijk verlagingen van de pensioenuitkering te beperken. Maar kiezen ze ook voor de doelen om (extreem) negatieve overrendementen aan te vullen en effecten van veranderingen in de levensverwachting te mitigeren.
- Hiermee wordt tevens bereikt dat degenen die bijdragen aan het vullen van de solidariteitsreserve, ook de mogelijkheid hebben om daarvan te kunnen profiteren. Immers, als

de SR alleen zou worden gebruikt om pensioenuitkeringen aan te vullen, ontstaat de situatie dat (gewezen) deelnemers gedurende zeer lange tijd de solidariteitsreserve vanuit overrendement vullen zonder er in die tijd gebruik van te kunnen maken. En dit terwijl de bijdragen van (gewezen) medewerkers aan de SR juist groter zijn – vanwege hun grotere blootstelling aan overrendement.

- Om dus stabiliteit te bieden voor iedereen en meer evenwichtigheid te creëren tussen het vullen van en ontvangen uit de SR hebben sociale partners meerdere doelen gesteld. De stabiliteit die hiermee wordt gecreëerd in de nieuwe regeling is voor sociale partners belangrijk. Daarom zijn zij bereid te accepteren dat hiervoor in de nieuwe regeling een wat hogere buffer nodig is. En kiezen zij ook voor het initieel vullen van de SR zoals aangegeven, waarbij dat deel van de reserves op het moment van transitie niet wordt toebedeeld aan persoonlijke pensioenvermogens. We merken op dat de beoogde omvang van de SR - van 8% vermogen – ook samen met de verplichte reserves (MVEV/ROK) fors lager is dan de vereiste buffer in de huidige regeling.
- Sociale partners stellen de doelen van de solidariteitsreserve vast, maar de regels voor vullen en onttrekken zijn niet aan sociale partners, maar aan het pensioenfonds. Het ABP stelt deze regels vast en heeft met voorlopige aannames (zie bijlage 3 van het concept transitieplan) daarvoor de getoonde berekeningen uitgevoerd en bijvoorbeeld ook de door sociale partners als maatstaf gehanteerde kans op verlaging van een ingegane uitkering in de eerste jaren na transitie bepaald. Door het pensioenfonds wordt getoetst of, gegeven de door het bestuur beoogde vul- en uitdeelregels, de SR evenwichtig wordt ingezet en voldoende beschikbaar is.
- Als onderdeel van de uitgangspunten financiële opzet zijn de vul- en uitdeelregels (op hoofdlijnen) zoals gehanteerd in de berekeningen opgenomen in Bijlage 3.
- In de financiële opzet die gebruikt is voor de berekeningen is verondersteld dat er voor elk doel steeds een deel van de SR kan worden ingezet, zie bijlage 3, Uitgangspunten berekeningen. Het voorkomen van negatieve vermogens en aanvullen ROK/MVEV is een wettelijk eis, daarvoor moet (in theorie) de gehele SR ingezet kunnen worden. Wat betreft uw vraag of het volgende jaar dan weer 25% van de nieuwe SR geldt kunnen wij aangeven dat in de berekeningen dat inderdaad zo is gedaan, de inzet is zonder geheugen.
- In de financiële opzet die door ABP voor de berekeningen is gehanteerd (zie ook de bijlage), wordt in beperkte mate gebruik gemaakt van het opheffen van de leenrestrictie. Dit geeft een wat hoger pensioenresultaat en zeer beperkte additionele risico's. Uw vrees dat de SR leeg raakt door het aanvullen van negatieve vermogens is mogelijk gebaseerd op eerdere (nieuws)berichten die een veel grotere blootstelling betroffen. ABP onderzoekt ook de evenwichtigheid (van de inzet en vulling) van de solidariteitsreserve.
- Sociale partners hebben ervoor gekozen om de SR niet uitsluitend ten behoeve van pensioengerechtigden (voorkomen nominale verlaging van de uitkering) in te zetten, maar ook te gebruiken om in geval van extreem negatief overrendement (dat ontstaat nadat met name voor gepensioneerden uitkeringen zijn gestabiliseerd via het beschermingsrendement) de effecten voor actieven te dempen. Wij vinden het voor de evenwichtig belangrijk dat iedereen die bijdraagt aan de SR, ook kans moet maken om profijt te hebben van de SR. Bij vullen uit rendement betaalt iedereen, bij deze doelen maakt ieder kans te profiteren van de SR.
- De eerste 5 jaar na transitie is de kans op verlaging van de nominale uitkering 3%. Het initieel vullen van de SR speelt daarin een belangrijke rol. We hebben gezien dat zonder SR die kans aanzienlijk hoger is (ca 10%). Bij het verder vullen van de SR na de periode van 5 jaar zal de kans op korten in de mediaan afnemen. Van de gemiddelde kans over 5 jaar van 3% zal deze dan afnemen richting de 1% à 2%. Ook de omvang van de korting zal dan naar verwachting afnemen. Van de gemiddelde korting, als wordt gekort, over 5 jaar van 9%, zal deze naar verwachting afnemen richting de 5% à 6%.

- Het is goed om te realiseren dat de vermogensverdeling gaat om de toewijzing van het vermogen op transitiedatum en de initiële vulling van onder andere de solidariteitsreserve. Na dat moment gaat het nieuwe pensioensysteem lopen en bepaalt het fonds de vul- en uitdeelregels mede op basis van de door sociale partners vastgestelde doelen van de SR.

Daarbij zijn de vul- en uitdeelregels uit de financiële opzet uit de bijlage gehanteerd. In enig jaar wordt voor elk doel 25% van de SR beschikbaar gesteld, met uitzondering van de wettelijke vereiste voorkoming negatieve vermogens (in formele zin niet gelimiteerd, in praktijk beperkt risico vanwege de nog kleine vermogens).

Het (negatieve) overrendement ontstaat ná toewijzing van het beschermingsrendement (bescherming tegen rentedaling, rendement dat het pensioenvermogen op het niveau brengt dat nodig is om het pensioen op peil te houden). Even afgezien van het spreiden van schokken, is in grote lijnen dat overrendement het gerealiseerd rendement minus het beschermingsrendement en dit wordt naar rato van de blootstelling aan leeftijdscohorten toegerekend. Dit overrendement is dus meer negatief als het beschermen van de pensioenen dat vraagt, met name voor ouderen die een grotere exposure aan beschermingsrendement hebben (tot 80%). Een andere belangrijke factor is het behaalde fondsrendement. Uit het positieve overrendement wordt (zo nodig) ook de SR gevuld.

Zouden de pensioenuitkeringen na toewijzing van beschermings- en overrendement nominaal dalen, dan wordt de SR ingezet om deze daling zoveel mogelijk op te vangen door “aanvulling” van de uitkering. Wij vinden het dan ook evenwichtig om, mocht in enig jaar het negatief overrendement leiden tot een daling van pensioenvermogens van meer dan 30%, die vermogens vanuit de solidariteitsreserve aan te vullen. De kans hierop is aanzienlijk lager dan de kans dat in enig jaar de pensioenuitkeringen worden aangevuld én als dit optreedt zal dit met name bij de jongere cohorten zijn die in verhouding een kleiner deel van het pensioenvermogen hebben opgebouwd. Dan nog zal met inzet van maximaal 25% van de SR voor dit doel, een, weliswaar minder sterke, daling van deze pensioenvermogens volgen.

Is de SR gevuld tot het door het fonds beoogde 8%, dan is hiervoor 2% van het vermogen beschikbaar. Voor de demping is maximaal 25% van de in dat jaar aanwezige SR beschikbaar, dat vermogen bepaalt tot hoever de daling kan worden beperkt. Compensatie van een tegenvallend beleggingsjaar uit extra premie betekent dat diezelfde actieven voor hun eigen nadeel, mede veroorzaakt door hun bijdrage aan bescherming van de ouderen, betalen.

Als na een jaar met zo’n sterk negatief overrendement een jaar met hoog fondsrendement volgt, wordt opnieuw eerst beschermingsrendement (indien nodig) en vervolgens overrendement toegerekend aan de SR en aan de pensioenvermogens naar rato van de blootstellingsstaffels. Dat betekent dat in zo’n jaar de SR wordt aangevuld en voor degenen die een grote blootstelling aan overrendement, het negatieve effect van het voorgaande jaar deels of mogelijk zelfs geheel kan worden gecompenseerd. De pensioenuitkeringen die het voorgaande jaar zoveel als mogelijk gestabiliseerd zijn zullen dan ook stijgen als gevolg van het overrendement.
- Het oplopen van de solidariteitsreserve tot 8% van het vermogen (uitgedrukt als percentage vanuit de dekkingsgraad (%VPV) zoals in de tabel loopt dat percentage op bij hogere dekkingsgraden), is een resultaat uit het iteratieve proces dat wij met ABP hebben doorlopen. De blik is sterk gericht op hoe de uitkering zo stabiel mogelijk te houden naar aanleiding van de uitkomsten uit het RPO. In dat hele samenspel van premie/ verdeling/ dekkingsgraden hebben we goed gekeken naar wat passend is, het totaal moet immers in balans en evenwicht zijn.
- De afweging van de inzet van de solidariteitsreserve voor meerdere doeleinden vindt zijn grond in onze afweging dat ook de nieuwe regeling evenwichtig moet zijn en dat wie bijdraagt aan het vullen van de SR, ook uitzicht moet hebben op solidariteit vanuit de SR. Bovendien hebben we het macro langlevensrisico opgenomen als doel. Om elk van die doelen te dienen, is een hogere SR

nodig. Dit is een afweging tussen stabiliteit en directe aanpassing van de hoogte van de pensioenvermogens en uitkeringen, passend bij de risicovoorkeuren.

5. Overige onderwerpen

a. *Pensioen- en premiedoelstellingen*

U heeft schriftelijk en mondeling het volgende aangegeven:

- De premie is te hoog. Er komen heel hoge verwachte pensioenen uit voor jongeren.
- Op het UPO komt straks wel het 50% percentiel te staan, of dat wij straks andere informatie laten zien?
- Toetst de Pensioenkamer alleen deze theoretische uitkomsten, met elke 5 jaar een nieuwe 25-jarige deelnemer met 43 opbouwjaren of volgen jullie ook die deelnemer tijdens de opbouw?
- Wat doe je met de compensatie voor actieven als de premie (na vijf jaar) wordt aangepast?
- De DNB-set is maar een momentopname, hoe robuust zijn deze uitkomsten?
- Pensioenuitkomsten voor jongeren zijn onrealistisch. U vindt de uitkomsten en de onderliggende keuzes niet geloofwaardig en niet houdbaar. Zo gaat het straks toch niet werken.

Respons

- Sociale partners willen de deelnemers die in de nieuwe regeling gaan starten ongeveer 65% kans bieden op een "goed pensioen", dat wil zeggen een koopkrachtig pensioen van 80% middelloon bij 43 deelnemersjaren. Dat is vergelijkbaar met de zekerheid die deelnemers in de huidige regeling kenden. Een lagere spaarpremie gaat ten koste van die kans. Omdat er in het nieuwe systeem nu eenmaal sprake is van meer mee bewegen van de pensioenuitkomsten en er met een grote variëteit aan economische toekomstscenario's wordt gewerkt, zullen er nu eenmaal ook aan de bovenkant meer "extreme" uitkomsten tussen zitten. Dat geldt zeker voor maatmensen die al op een leeftijd van 18 jaar beginnen en blijven doorwerken tot de leeftijd van 68 jaar. Hoge uitkomsten zijn dan inherent aan de uitgangspunten van het nieuwe wettelijk stelsel.
- De sociale partners baseren de (premie)afspraken op een kans van 65% op een reëel pensioen. We kijken daarmee naar het 35%-percentiel voor de modelmaatmens. Voor die modelmaatmens ligt de pensioenverwachting in de mediaan (50%-percentiel) inderdaad hoger en voor verschillende maatmensen resulteren (bij hun volledige carrière) weer andere uitkomsten. In de praktijk volgt ieder individu een eigen patroon. Voor het UPO gelden expliciete regels en ABP zal ook straks de reguliere informatie verstrekken bij de voorgeschreven scenario's, dus ook het 50%-percentiel. Net als nu wordt naast het UPO op meerdere manieren gecommuniceerd en daarbij zal ook aandacht zijn voor het pensioendoel van de regeling, de kansen of uitkomsten onder verschillende scenario's en het verschil met het pensioenvooruitzicht op het individuele UPO.
- Conform de wet wordt de kans dat de pensioendoelstelling wordt gehaald uiterlijk elke 5 jaar berekend door ABP en sociale partners worden hierover geïnformeerd. In het concept transitieplan staat ook dat we in overleg treden als we beoordelen dat premie en pensioendoel niet meer in balans zijn. We zullen altijd naar het geheel van afspraken kijken, dus ook een eventuele opslag in de premie voor CDSS als we met een lage dekkinggraad de transitie ingaan, zullen we dan meewegen. In praktijk wordt door ABP elk jaar gekeken of de kans nog binnen de afgesproken marges ligt. Naast de 25-jarige nieuwe deelnemer, hebben we ook nu al meerdere deelnemers beschouwd, op transitiedatum 50-jarige maatmensen zijn zelfs opgenomen in het concept-transitieplan.
- Er komt inderdaad elk kwartaal een nieuwe DNB-set, sinds eind 2022 op basis van een nieuw advies van de Commissie Parameters. Om tijdens het onderzoek goed onderling te kunnen vergelijken, is gerekend met een stabiele basis van gegevens die allemaal bij 1 januari 2023 horen, van franchise tot DNB sets. Het hoeft ook niet zo te zijn dat de huidige DNB-set meer lijkt

op de set per transitiedatum dan de set van ultimo 2022 die wij hebben gebruikt. Wij verwachten dat onze keuzes voldoende robuust zijn, maar dat zal uiteraard straks ook expliciet getoetst worden.

- Het huidige pensioenstelsel is in de praktijk ook in zekere mate flexibel gebleken. Daar waar wet- en regelgeving leken te dwingen tot kortingen, is vaak ruimte gevonden in herstelplannen en herstelpremies en met de Wtp in zicht is extra indexatieruimte geboden. Ook hebben sociale partners en besturen in het verleden beleid gevoerd passend bij de omstandigheden. Zo zal dat in de praktijk ook in toekomst gebeuren, waar uitkomsten nopen tot een beleidswijziging, zal dat zorgvuldig worden overwogen. Voor de vergelijking tussen de huidige en de nieuwe regeling geeft de wet aan dat het staande beleid zoals vastgelegd in de ABTN het vertrekpunt is. Het is zeker zo dat de vergelijking in ook de extreme scenario's voor deze hele lange termijnen complex is, desalniettemin zijn deze analyses op basis van de wetgeving en richtlijnen van DNB door ABP gemaakt.

b. Keuze contractvorm

Opmerkingen

- U heeft aangegeven dat u de onderbouwing van de keuze voor de SPR te beperkt vindt.

Respons

- Onze keuze wordt toegelicht in het transitieplan. Dit is inderdaad in belangrijke mate een kwalitatieve afweging.
- Wat betreft de afweging tussen een betere verwachte pensioenuitkomst vs een lagere en stabielere uitkomst, hebben sociale partners, onder andere door de vorming van een SR en de beoogde inzet daarvan door ABP, geconcludeerd dat de SPR passend is. Gegeven het grote belang dat met name gepensioneerden blijken te hechten aan periodieke verhoging van de uitkeringen, biedt de SPR de meest passende combinatie tussen hoogte, stabiliteit en uitzicht op een koopkrachtig pensioen. Er zijn geen aanwijzingen dat dit niet past bij de uitkomsten van het RPO.
- U vraagt ook naar kwantitatieve onderbouwing. Voorafgaand aan de keuze voor de SPR is wel globaal gerekend door ABP en dat is naast de in het c-TP genoemde kwalitatieve elementen meegewogen. Daarna is de pensioenregeling cf de SPR verder ingevuld. In het TP staat dat alleen al doordat in de SPR de leenrestrictie kan worden opgeheven het premieverschil 1-2% is, volgens onze eerdere vuistregels zou 1% premie in onze SPR een verschil maken van 4% in de VVR en 2,5% in de kans.

c. Passen de risico's uit deze regeling wel bij ons

- Het RPO, de beleggingsmix en de toedelingsregels zijn aan het fonds, obv het RPO wordt de beleggingsmix afgestemd op de risicopreferenties. Het ABP houdt bij de inrichting van de beschikbare instrumenten rekening met deze preferenties.

d. Communicatie

- U geeft hier een aantal belangrijke aandachtspunten, communicatie is een belangrijke taak van het pensioenfonds. Sociale partners maken geen implementatie- of communicatieplan, dat doet het pensioenfonds.
- Wij hebben communicatie hoog op de agenda staan en ook de wet stelt hier de nodige eisen aan. Het transitieplan ziet op de inhoud van de regeling en de effecten van de transitie en wij zijn niet voornemens hier een communicatiekader of nadere invulling van communicatiemiddelen in op te nemen. Dit maakt onderdeel uit van het implementatieplan. Wij delen echter uw zorg dat communicatie in het implementatieplan (of anderszins) onvoldoende aandacht krijgt niet.

e. Datakwaliteit en Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Inbreng

- U heeft zorgen geuit over het bewustzijn bij gepensioneerden hun diensttijd te controleren en bijvoorbeeld samenvallende diensttijd te melden. Hoe staat het met de datakwaliteit en is ABP wel op tijd klaar?
- Het standpunt is geuit dat elke deelnemer en gepensioneerde van het ABP op initiatief van het ABP schriftelijk in de gelegenheid zou moeten worden gesteld zijn uniform pensioenoverzicht te controleren op volledigheid en juistheid. Dit geldt vooral voor het diensttijdoverzicht. Daarnaast vindt u het van belang te benadrukken dat er een effectieve bezwaarprocedure bestaat om onjuistheden op te lossen en dat er rechtsingang bestaat/blijft bestaan om eventuele conflicten aan een onafhankelijk rechter te kunnen voorleggen voor arbitrage.

Respons

- Datakwaliteit op orde brengen is aan ABP en voor alle fondsen belangrijk. Als sociale partners gaan we niet op de stoel van het ABP zitten. Met deze ingewikkelde ABP-regeling zal het heel moeilijk zijn, maar daar is al heel hard aan gewerkt en dat gebeurt nog. Er is bijvoorbeeld ook veelvuldig overleg met DNB. Als u vraagt is alles afgerond, nee, nog niet alles. Voor een deel is de noodzaak het transitieplan op korte termijn vast te stellen en de opdracht aan ABP te verlenen daar ook uit verklaarbaar. Wij willen ABP voldoende tijd geven om het ook echt goed in te regelen en we willen ABP niet op het opzadelen met late wijzigingen. We denken dat we zo goed voorbereid zijn. Stel dat er na de transitie toch nog individuele bijzondere dingen boven komen, dan zal daar door het pensioenfonds met zorg naar worden gekeken.
- Het transitieplan, dat onderwerp van het hoorrecht is, ziet toe op de inhoud van de regeling en de effecten van de transitie en niet op de individuele communicatie. Desalniettemin vinden sociale partners het ook van het grootste belang dat er juist wordt gecommuniceerd met deelnemers over hun pensioenaanspraken en de wijziging daarin als gevolg van de transitie. De Pensioenwet stelt hier ook eisen aan.
- Communicatie en daarmee ook de UPO, is een belangrijke taak en verantwoordelijkheid van het pensioenfonds. Wij kunnen als sociale partners dus geen toezeggingen doen over de inhoud van de communicatie of klachtenprocedures van het ABP. Maar sociale partners kunnen en zullen hier immer aandacht voor vragen bij het ABP.

f. *Verandert er meer in de regeling (overlijdensuitkering, uitkeringsduur)*

Inbreng

- Er is nog geen reglement, wat verandert er allemaal nog meer?
- In de huidige situatie is er een overlijdenspensioenuitkering van twee maanden bij overlijden. Blijft deze situatie bestaan?
- Het pensioen is nu levenslang. Als het vermogen wordt berekend, wordt rekening gehouden met de levensverwachting. Het vermogen in de persoonlijke pensioenpot is straks gebaseerd op de theoretische levensverwachting. Als iemand langer leeft dan de levensverwachting, wat is dan de basis voor de aanpassing?

Respons

- Uitgangspunt is de huidige regeling. Als er geen andere afspraken zijn gemaakt, verandert er niets. (“De huidige regeling is ons vertrekpunt en we hebben gekeken naar wat aangepast moet worden.”)
- We kunnen bevestigen dat deze overlijdensuitkering voor gepensioneerden wordt gehandhaafd. Dat geldt voor alle gepensioneerden (militairen en overige deelnemers).

- U krijgt een levenslange uitkering. De nieuwe regeling is een solidaire premiereregeling, zeker in de uitkeringsfase is de fictie van het individuele potje dat leegloopt niet correct. Er wordt ook een zogenaamd biometrisch rendement toegevoegd. Er wordt overigens ook rekening gehouden met de stijging van de levensverwachting. Gaat die onverwacht omhoog, dan zetten we ook daarvoor de SR in.

g. Formuleringen in het transitieplan

Inbreng

- Wordt in het concept transitieplan gepensioneerden en pensioengerechtigden niet door elkaar gebruikt?
- Er is een verschil tussen aanspraken en rechten dat in het transitieplan niet goed wordt toegepast, worden ingegane pensioenen wel ingevaren?
- Er ontbreekt een risicoparagraaf, die hoort er toch bij als een plan met zo'n grote verandering wordt uitgevoerd. Er kan nog van alles gebeuren en het is onduidelijk of en welke risico-mitigerende maatregelen worden genomen of hoe wordt gehandeld als bepaalde risico's optreden. Bijvoorbeeld bij amendementen en wetswijzigingen. U adviseert ons het transitieplan uit te breiden met een risicoparagraaf.

Respons

- We hebben het concept transitieplan daarop nagekeken en geconstateerd dat we die termen hebben gebruikt in lijn met de definities uit de bijlage. Daar waar het gaat om mensen die een ouderdomspensioen genieten hebben we gepensioneerden gebruikt, voor de bredere groep uitkeringsgerechtigden hebben we pensioengerechtigden gebruikt. Omdat er sprake is van gelijke aanpassingen van alle uitkeringen volgt elke pensioengerechtigde de voor de gepensioneerde gemaakte afwegingen. In het voorwoord was pensioengerechtigden wellicht beter op zijn plek omdat we heel nadrukkelijk alle groepen uitkeringsgerechtigden meenemen in onze afwegingen.
- We begrijpen uw punt, in de Pensioenwet (PW) wordt dit onderscheid gemaakt. Wij hebben voor het ABP echter ook met de WPA van doen, die maakt dat onderscheid niet. Voor de leesbaarheid hebben wij hier voor de term aanspraken gekozen. In paragraaf 2.3 van het concept transitieplan staat dat alle pensioenen, dus ook de ingegane pensioenen, worden ingevaren en dat we naar één regeling overgaan.
- Bij het maken van de afspraken en het uitwerken in het transitieplan moeten wij uitgaan van de wet- en regelgeving zoals die op dit moment geldt en vastligt. Voor de afspraken die wij als sociale partners maken is een belangrijke onzekerheid de dekkingsgraad op het moment van invaren. De wetgever vraagt van ons daarom het contract compleet te maken (af te spreken wat wij bij verschillende dekkingsgraden doen) en dat hebben wij gedaan. De effecten bij verschillende dekkingsgraden (en renteschokken) zijn opgenomen. Ook hebben wij afgesproken dat als de dekkingsgraad onder de 107% of boven de 125% ligt, wij opnieuw met elkaar in gesprek gaan. In de volgende fase van het proces is het pensioenfonds aan zet. In het implementatieplan zal zeer uitvoerig aandacht zijn voor vele risico-aspecten, ook in de uitvoering. Daarin heeft bijvoorbeeld ook de DNB een zware rol.

6. Specifieke militaire punten

a. Niet-korten bepaling

- U heeft schriftelijk en mondeling aangegeven dat u van mening bent dat de vergoeding voor het vervallen van de niet-korten bepaling afhankelijk moet zijn van het risico op korten en van de duur van de deelname en er geen relatie is met enige dekkingsgraad. En dat de vergoeding voor het afschaffen van de niet korten bepaling ook moet gelden bij een hogere dekkingsgraad dan 110%.

Respons

- Wij delen uw mening dat de duur van de deelname in aanmerking moet worden genomen. Wij zijn van mening dat dat in onze invulling van de tegemoetkoming op correcte wijze gebeurt.
- De tegemoetkoming is namelijk vormgegeven als een percentage van de waarde van het opgebouwde begrotingsgefinancierde pensioen. Aangezien de hoogte van het begrotingsgefinancierde pensioen gebaseerd is op het salaris en de duur van de deelname (aantal dienstjaren voor 1 juni 2001) is de tegemoetkoming daarmee afhankelijk van de duur van de deelname. Sterker nog, de tegemoetkoming hangt volledig af van de waarde van het begrotingsgefinancierde pensioen waarover de niet-korten bepaling geldt.
- Daarnaast geeft u aan dat de tegemoetkoming afhankelijk moet zijn van het risico op korten. Ook dit zijn wij met u eens. Daarom hebben sociale partners bij het vormgeven van de tegemoetkoming het ABP gevraagd dit risico te kwantificeren. Hieruit blijkt het volgende:
- Als de dekkingsgraad op het moment van invaren 110% bedraagt – en de solidariteitsreserve daarmee met 4,5% kan worden gevuld – is de kans op korten, gemeten over een periode van 5 jaar, 3%, met een gemiddelde omvang van 9%. Dat betekent dat de waarde van het risico op korten (3% kans x 9% omvang) 0,3% is. Bij het verder vullen van de SR bij hogere dekkingsgraden zal de kans op korten verder afnemen.
- Bij een lagere dekkingsgraad op het moment van invaren neemt die kans toe, omdat de solidariteitsreserve dan minder kan worden gevuld. Zo is de kans op korten bij een dekkingsgraad van 101,5% door het ABP berekend op 14% met een gemiddelde omvang van 5%. Hieruit resulteert een waarde van 0,7%.
- De door sociale partners overeengekomen tegemoetkoming van 1% van de waarde van de begrotingsgefinancierde pensioenen ligt dus hoger dan de waarde van het risico op korten.
- Sociale partners hebben afgesproken deze tegemoetkoming voor het vervallen van de niet-kortenbepaling te bieden tot een dekkingsgraad van 110%. Bij een hogere dekkingsgraad wordt op korten nog lager dan 3% (tegenover een kans op verhogen van de uitkering van 55%). Bovendien ontvangen deelnemers bij een dekkingsgraad van 110% of hoger direct een generieke verhoging van hun pensioen. Deze verhoging wordt betaald uit de dekkingsgraadopslag die wordt meegefinancierd.

b. Overdracht begroting gedekte deel

U heeft schriftelijk en mondeling vragen gesteld over de begrotingsgefinancierde pensioenen:

- Over de hoogte van het bedrag dat het Ministerie van Defensie moet overdragen aan het ABP;
- En of het benodigde kapitaal incl. alle opslagen gegarandeerd en beschikbaar zijn op datum invaren.
- En of in het transitieplan kan worden opgenomen welk alternatief beschikbaar is als het benodigde kapitaal op datum van invaren niet beschikbaar is.

Respons

- Voor het begrotingsgefinancierde pensioen geldt dat deze dekkingsgraadneutraal wordt ingekocht bij ABP.
- Daarnaast wordt er bij dekkingsgraden onder de 110% een extra bedrag betaald voor het vervallen van de niet-korten bepaling. Deze komt direct ten goede aan het pensioen van de

betreffende (voormalig) militairen. In het transitieplan is in hoofdstuk 3 een tabel opgenomen met de te betalen opslagen bij verschillende dekkingsgraden.

- De exacte hoogte van het bedrag in euro's is pas bekend op transitiedatum, omdat deze afhankelijk is van de dekkingsgraad van ABP en daarmee onder andere van de rentestand op transitiedatum.
- Het kabinet heeft eind 2022 besloten de transitie van de begrotingsgefinancierde pensioenaanspraken voor militairen mogelijk te maken. Met het verschijnen van de Voorjaarsnota 2023 is dit besluit begrotingstechnisch verwerkt.
- Dit is één van uitgangspunten voor het transitieplan. Een alternatief uitwerken is daarom niet aan de orde.

c. *Compensatie afschaffing doorsneesystematiek in relatie tot het begrotingsgefinancierde pensioen*

U heeft schriftelijk en mondeling vragen gesteld over de financiering van de CDSS voor militairen in relatie tot het begrotingsgefinancierde pensioen:

- De compensatie afschaffen doorsneepremie gaat ook gelden voor militairen. Voor niet militairen geldt dat deze CDSS wordt gefinancierd uit het vermogen van het ABP. Voor de militairen voor wie dit van toepassing is, zou het gefinancierd moeten worden uit het begroting gefinancierde deel. Hoe wordt CDSS gefinancierd voor het begroting gefinancierde deel? Is hier rekening mee gehouden bij de berekening van het kapitaal dat door Defensie moet worden overgedragen aan het ABP? Alle militairen die voor 2001 zijn aangesteld hebben hier mee te maken en de indruk wordt gewekt dat deze worden gecompenseerd met kapitaal dat door andere deelnemers aan het ABP is afgedragen?

Respons

- Voor het begrotingsgefinancierde pensioen geldt dat deze dekkingsgraadneutraal wordt ingekocht bij ABP.
- Na deze dekkingsgraadneutrale inkoop zijn de begrotingsgefinancierde pensioenen kapitaalgedekt en onderdeel van alle kapitaalgedekte pensioenen bij ABP. Zij gaan dan ook op dezelfde manier mee met het invaren en de vermogensverdeling en vormen geen uitzondering meer.
- Ten aanzien van de compensatie voor het afschaffen van de doorsneesystematiek (CDSS) is het van belang te realiseren dat deze alleen van toepassing is op actieve deelnemers, dus deelnemers die straks pensioen gaan opbouwen in de nieuwe pensioenregeling. Dit betreft compensatie voor het feit dat de pensioenopbouw in de nieuwe regeling voor een groep (oudere) deelnemers lager is dan in de huidige regeling.
- Er is dus geen sprake van CDSS voor het begrotingsgefinancierde deel, want het reeds opgebouwde begrotingsgefinancierde pensioen staat los van het in de toekomst nog op te bouwen pensioen.
- De compensatie afschaffing doorsneesystematiek is van toepassing op alle actieve deelnemers boven een bepaalde leeftijd (40 jaar) en dus ook voor militairen in die leeftijdscategorie. Bij het bepalen van de CDSS speelt het verleden geen rol; de compensatie is alleen afhankelijk van leeftijd en pensioengrondslag.
- In de groep deelnemers die CDSS ontvangt kunnen militairen zitten die ook nog een begrotingsgefinancierd pensioen hebben, maar dat is voor de hoogte van de CDSS dus niet relevant. Overigens is het grootste gedeelte van de militairen met een begrotingsgefinancierd pensioen op transitiedatum reeds gepensioneerd.

- Zoals opgenomen in het transitieplan wordt de CDSS gefinancierd (bij voldoende hoge dekkinggraad) uit het te verdelen vermogen. Aangezien bij de inkoop van het begrotingsgefinancierd pensioen dekkinggraadneutraal wordt ingekocht, draagt Defensie dus naar rato bij in het liggende vermogen en daarmee in het vermogen dat beschikbaar komt voor CDSS. Bij een dekkinggraad van 110%, wordt 10% gebruikt voor het vullen van de wettelijke reserves, de solidariteitsreserve, de CDSS, en het toedelen van de generieke verhoging en de tegemoetkoming indexatie-achterstand. De 10% dekkinggraadopslag die bij de affinanciering van de begrotingsgefinancierde pensioenen wordt betaald, wordt daar dus ook voor gebruikt.